

Rudolf Steiner

Individuální duchovní bytosti a jejich působení v duši člověka

GA 178, svazek II.

Dornach, 18., 19. a 25. listopadu 1917

Přeložil Bohumil Hromádka 1953

Překlad Bohumila Hromádky staršího z r. 1953 upravili Věra a Ratmír Zoubkovi v roce 1999, s laskavým souhlasem jeho dcery paní Blahoslavy Hromádkové.

Oba upravovatelé překladu vzpomínají s velkou vděčností na pana Bohumila Hromádku staršího, jehož překlady jim kdysi významně pomohly učinit první kroky do anthroposofie. Oceňují nejen jeho překladatelskou úroveň a mimořádnou píli, ale zejména také jeho statečnost, s níž požívoval své překlady a rozšiřoval je v kopiích v době, kdy převládající náladou byl strach.

Tištěno jako rukopis pro příslušníky Svobodné vysoké školy pro duchovní vědu, 1. třídy, při Goetheanu. Kompetentní úsudek o těchto spisech se nepřiznává nikomu, kdo si nezískal předběžné poznáním uplatňované touto školou přímo od ní nebo způsobem, kterému ona sama přisuzuje stejný význam. Jiné úsudky se odmítají potud, že se autoři těchto spisů nepustí o nich s posuzovateli do diskuse.

I. přednáška, Dornach 18. listopadu 1917

Milí přátelé, vzpomínáte si na úvahy, kterými jsme se snažili navazovat na různá tvrzení a výklady dnešních psychoanalytiků. Záleželo mi při těchto úvahách na tom, aby se ujasnilo, že pojem nevědomí, jak vládne v psychoanalýze, je vlastně neodůvodněný. A pokud lidé nepřekonají tento pojem „nevědomí“ - čistě negativní pojem - nebude možno mluvit jinak, nežli že tato psychoanalýza pracuje s nedostatečnými poznávacími prostředky na jevu přítomnou dobou zvláště žádaném. A protože psychoanalytici se na jedné straně snaží vyzkoumat obor duchovně-duševní, a jak jsme viděli, sledují tuto duchovnost a duševnost také v sociálním životě, tu musíme říci, že je zde náběh, který přece jen znamená více, než co oficiální univerzitní věda může na tomto poli poskytnout. Ale na druhé straně, protože analytická psychologie se pokouší vlivem pedagogickým, lékařským a pravděpodobně co nejdříve i sociálně-politickým zasahovat do života, je nutno pohlížet na nebezpečí, která jsou přece s takovou věcí spojena, přece jen jako na velmi vážná.

Nyní vzniká otázka. Co je to vlastně, k čemu dnešní badatelé nemohou vůbec přijít a k čemu přijít nechtějí? Oni uznávají, že existuje nějaké duševno mimo vědomí. Oni hledají duševno mimo vědomí. Ale nemohou se povznést k poznání ducha samého. Ducha není možno nějak uchopit pojmem nevědomí, neboť „nevědomý duch“ je jako člověk bez hlavy. Nuže, upozornil jsem vás již na to, že na základě jistých hysterických stavů existují dokonce lidé, kteří běhají po ulici a vidí u ostatních lidí jen těla, ne hlavy. Je to jistá forma nemoci, když někdo nevidí u nikoho hlavu. Tak existují mezi dnešními badateli také lidé, kteří mají za to, že vidí celého ducha. Ale když jej líčí jako nevědomého, ukazují zároveň, že oni sami jsou zachvácení šílenou představou, jako kdyby existoval nějaký duch bez vědomí, když překročíme práh vědomí, — ať ve správném smyslu, jak jsme to vždy popisovali duchovně-vědeckým bádáním, nebo chorobně-abnormním způsobem jako vždycky v těch případech, které mají před sebou psychoanalytici.

Když překročíme práh vědomí, tu přijdeme vždycky do duchovní oblasti, docela lhostejno zda přijdeme do podvědomí nebo do nadvědomí, vždycky přijdeme do duchovní oblasti, ale do oblasti, ve které je duch jistým způsobem vědomý, rozvíjí nějakou formu vědomí. Kde je duch, je také vědomí. Musíme jen vyhledat podmínky, v jakých příslušné vědomí existuje. Právě duchovní vědou musíme mít možnost poznat, jaký druh vědomí určitá duchovnost má. Když jsme zde tedy před osmi dny uvedli případ dámy, která vyjde ze společnosti, potom prchá před koňmi, je zadržena před skokem do řeky, je pak nesena nazpět do domu, ze kterého vyšla, aby se tam dostala k pánu toho domu, protože ho jakýmsi nejasným, podvědomým způsobem miluje, pak se nesmí říci, že duch, který nepatří k vědomí této dámy, že duch, který ji pudí a vede, je snad nevědomý duch nebo něco nevědomého duševního, ten je něco velmi vědomého. Vědomí tohoto démonického ducha (který tuto dámu vede nazpět k člověku neoprávněně milovanému), tento démon je dáma ve své horní světničce, - chtěl jsem říci — vědomí. A tito duchové, když člověk nějakým způsobem překročí práh vědomí, tito duchové, kteří zde živě působí, to nejsou duchové bez vědomí, to jsou duchové, kteří pro sebe dovedou velmi dobře vědomě živě působit. Slovo „nevědomý duch“, jak je používají psychoanalytici, nemá žádný smysl. Neboť právě tak, kdybych mluvil jen ze sebe, mohl bych říci o celém váženém shromáždění, které zde sedí, že je mým nevědomím, když o něm nic nevím. Rovněž tak nesmíme duchovní bytosti, které jsou kolem nás a které v takovémto případě uchopí osobnost jako v onom případě, který jsem vám před osmi dny vyprávěl, rovněž tak nesmíme tyto duchy nazývat „nevědomými“. Oni jsou v podvědomí, nejsou uchopeni tím vědomím, které v nás právě žije, ale pro sebe jsou úplně vědomí.

To je právě pro úkol duchovní vědy v naší době neobyčejně důležité vědět z toho důvodu, že vědění o duchovní oblasti ležící na druhé straně prahu, vědění o skutečných individualitách, které jsou si samy sebe vědomy, není snad jenom vymožeností dnešní duchovní vědy, nýbrž protože je to skutečně vědění prastaré. Dříve to lidé věděli právě ve smyslu staré atavistické jasnovidné schopnosti. Dnes to víme jinými prostředky, učíme se to zvolna vědět. Ale vědění o skutečných, mimo lidské vědomí, se nacházejících duchovních bytostech, které žijí v jiných podmínkách než lidé, ale které stojí v neustálém poměru k lidem, jimiž může být člověk také uchopen ve svém myšlení, cítění a chtění, toto vědění bylo zde vždycky. A toto vědění, to bylo vždy považováno za tajný majetek jistých bratrstev, která s tímto věděním ve svém kruhu jednala jako s něčím přísně esoterickým. Proč s tím jednala jako s něčím přísně esoterickým? Vykládat tuto otázku vedlo by v této chvíli příliš daleko. Ale budiž řečeno, že jednotlivá bratrstva byla vždy proniknuta poctivým přesvědčením, že právě většina lidí není pro toto vědění zralá. A tak tomu vysokou měrou také bylo. Ale mnohá jiná bratrstva, která se nazývají bratrstva levice, se snažila také zadržet toto vědění pro sebe z toho důvodu, že takové vědění, když se stane majetkem malé skupiny, dává moc nad jinými, kteří toto vědění nemají. A vždycky existovaly snahy směřující k tomu, zajistit jistým skupinám moc nad jinými. To se mohlo způsobit tím, že lidé jisté vědění považovali za esoterický majetek, ale využívali jej, aby rozprostřeli svou moc nad něčím jiným.

V dnešní době je neobyčejně důležité zjednat si v těchto věcech skutečné jasno. Neboť víte, že od r. 1879 žije lidstvo v docela zvláštní spirituální situaci. Docela zvlášť činní duchové temnoty jsou od roku 1879 z duchovního světa vypuzeni do říše lidí, a ti, kdo tajemství související s touto skutečností neoprávněným způsobem zadržují v malých skupinách, ti mohou s těmito věcmi natropit všechno možné. Dnes vám nejprve ukáží, jak je možno právě těchto tajemství týkajících se vývoje přítomnosti využít nesprávným způsobem. Jenže to, co dnes řeknu a co je více povahy historické, musíte potom dobře připojit k tomu, co k tomu řeknu zítra.

Hledte, všichni víte, že se již delší dobu upozorňuje v našem anthroposofickém, duchovně-vědeckém proudu na to toto dvacáté století, jež má přinést zvláštní poměr vývoje lidstva ke Kristu, a to tak, že během dvacátého století (již v první polovině, jak víte) má nastat událost, naznačená také v mém prvním mysterijním dramatu, že pro dostatečně velký počet lidí má být Kristus v éterické podobě, která tu je, skutečně před nimi.

Ale víme, že žijeme vlastně v době materialismu. Víme, že od poloviny devatenáctého století dospěl tento materialismus ke svému vrcholu. Ve skutečnosti se musí setkávat protiklady. Právě vrchol materialismu musí na druhé straně spadat v jednu dobu a oním zvnitřněním vývoje lidstva, které vede k tomu, že Kristus je skutečně étericky zřen. Je pochopitelné, že právě oznámení tohoto tajemství o zření Krista, o tomto novém vztahu, do něhož má Kristus vstoupit k lidstvu, vyvolává rozladění a odpor u těch lidí, kteří jakožto příslušníci jistých bratrstev tuto událost, tuto událost zjevení éterického Krista chtějí využít ve svém smyslu, kteří ji nechtějí učinit společným statkem všeobecného lidského poznání. Hledte, milí přátelé, existují bratrstva — a ovlivňují vždycky veřejné mínění tím, že dávají na příklad to neb ono rozšiřovat právě takovými prostředky, kde to je lidem nejméně nápadné —, existují jistá okultní bratrstva, která dávají rozšiřovat, že doba materialismu brzy uplyne, ba že již jistým způsobem uplynula. Ubozí, politování hodní „chytráci“ (slovo chytráci je nyní ovšem míněno v uvozovkách), kteří dnes v četných shromážděních a knihách a spolicích šíří nauku, že materialismus prý dohospodařil, že lidé zase chápou něco z ducha, ale kteří nemohou dát lidem víc než slovo „duch“ a pár frází; tito lidé jsou více nebo méně ve službě těch, kdo mají zájem na tom, říkat co není pravda, říkat, že materialismus dohospodařil; neboť to není pravda, nýbrž opak je pravdou: materialistického smýšlení přibývá a bude se mu nejlépe dařit, když si lidé

budou namlouvat, jakoby už nebyli materialisty. Materialistické smýšlení se vzmáhá a bude se ještě více rozmáhat během asi čtyř až pěti staletí.

Čeho je třeba, to zde bylo již často zdůrazněno. Vědět, v jasném vědomí chápat tu skutečnost, že tomu tak je. Potom přijde již lidstvo ke spáse, když to bude řádně vědět, když bude v duchovním životě pracovat tak, že bude vědět, že pátá poatlantská doba je zde k tomu, aby se materialismus vypracoval ze všeobecného vývoje lidstva, ale že se musí proti němu postavit tím více duchovnosti. Řekl jsem v těchto přednáškách, že to, co musí poznat lidé pátého poatlantského období, je plně vědomý boj proti zlu vystupujícímu ve vývoji lidstva.

Tak, jako ve čtvrté poatlantské kulturní době došlo k boji o vypořádání se s narozením a smrtí, tak dochází teď k vypořádání se se zlem. Záleží tedy na plně vědomém pojetí duchovní nauky, aby se současníkům nesypan písek do očí, jako by zde ďábla materialismu nebylo. On se bude stále víc a více vzmáhat. Ale ti, kdo nesprávným způsobem s těmito věcmi zacházejí, ti vědí o události zjevení Krista právě tak dobře, jako já. Ale oni zacházejí s touto událostí Kristova zjevení jiným způsobem. Abychom to pochopili, musíme si všimnout tohoto: Hleďte, jakým se stalo lidstvo teď v této páté poatlantské době, tu je zcela neoprávněná věta, kterou říkají mnozí ze své pohodlnosti: Nu ano, když zde žijeme mezi narozením a smrtí, je nutno oddávat se životu. Zdali potom, až projdeme branou smrti, vstoupíme do nějakého duchovního světa, to se již ukáže, na to si můžeme počkat (tak říkají mnozí). Zde užívejme života, jakoby byl jen hmotný svět. Až smrtí vstoupíme do duchovního světa, nu, pak se již ukáže, zda zde nějaký duchovní svět je. - Je to asi tak chytré, jako když někdo přísahá takto: „Bůh mi dal tu víru jistou, že mě stvořil ateistou.“ Je to asi právě tak chytré jako toto. Ale je to smýšlení velmi mnohých, že říkají: „Po smrti se ukáže, jaké to tam je. Až do té doby nemusíme se vůbec zabývat nějakou duchovní vědou.“

Milí přátelé, za všech dob bylo takové smýšlení nanejvýš pochybné, ale v této páté poatlantské době, ve které žijeme, bude zvláště osudné, protože vládnou zla, je to člověku vnucováno. Když člověk projde branou smrti za dnešních vývojových podmínek, bere sebou podmínky vědomí, které si sám utvořil mezi narozením a smrtí. Ten člověk, který se za dnešních poměrů zaměstnával zcela jen představami, pojmy a dojmy hmotného, smyslového světa, ten se za dnešních poměrů odsuzuje k tomu, že po smrti zůstane jenom v okolí, na které se vztahují tyto pojmy, ražená z tělesného života. Zatím co ten, kdo přijímá duchovní představy vejde náležitě do duchovního světa, musí ten, kdo odmítá přijímat duchovní představy, v jistém ohledu zůstat v zemských poměrech, až se naučí – a to trvá dlouhou dobu – přijmout tam tolik duchovních pojmů, aby mohl být jimi nesen do duchovního světa. Tedy jestliže zde přijímáme nebo nepřijímáme duchovní pojmy, to určuje na onom světě naše okolí. Mnozí z těch, kteří – možno to říci jen se soustrastí – se vzpírali nebo jimž bylo zabráněno zde v životě přijímat duchovní pojmy, ti putují i jako mrtví ještě kolem Země, zůstávají se zemskou sférou ve spojení. A potom duše člověka, když není již uzavřena před okolím tělem, které již nezabraňuje ničivému působení, tu se stává duše člověka, když žije v zemské sféře, ničivým centrem.

Pozorujme tedy, milí přátelé, tento, řekl bych, více normální případ, že za dnešních poměrů přicházejí na onen svět duše, které naprosto nic nechtějí vědět o duchovních pojmech a citech. Ty se stávají ničivými centry, protože jsou zadrženy v zemské sféře. Jenom duše, které jsou proniknuty jistou souvislostí a duchovním světem již zde, procházejí branou smrti tak, že jsou správným způsobem přijaty do duchovního světa, jsou vytrženy ze zemské sféry a mohou sprádat i k pozůstalým zde na Zemi ta vlákna, která jsou neustále spřádána. Neboť v tom nám musí být jasno, že duchovní vlákna mezi dušemi mrtvých a námi samými, kteří jsme s nimi byli spojeni, nejsou smrtí přetržena, ta zůstávají, jsou po

smrti dokonce mnohem těšnější, než byla zde. Ale to, co jsem řekl, to musíme přijímat jako vážnou, významnou pravdu.

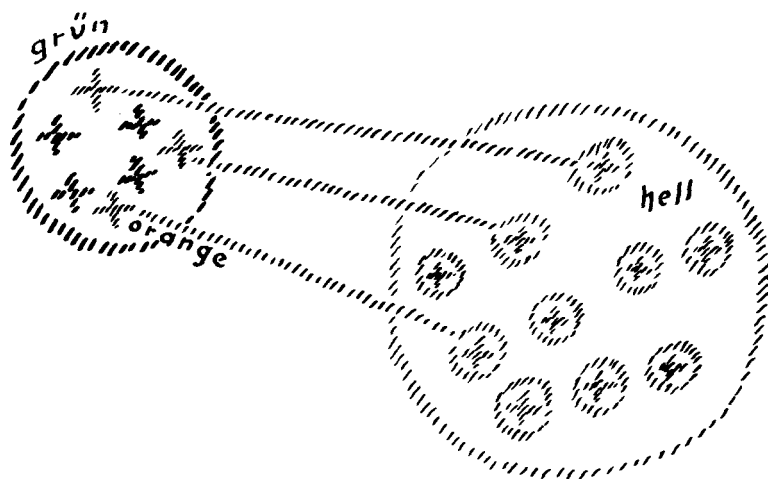
Zase je to něco, milí přátelé, co nevím snad pouze já, co vědí i jiní, že v přítomné době tomu tak je. Ale jsou mnozí, kdo právě ve velmi zlém smyslu tuto pravdu využívají. Neboť jsou dnes svedení materialisté, kteří mají za to, že hmotný život je životem jediným. Ale jsou také zasvěcenci, kteří nejsou materialisty, ale kteří jakožto zasvěcenci šíří materialistické nauky, a kteří dávají šířit materialistické nauky prostřednictvím bratrstev. O těchto zasvěcencích se nesmíte domnívat, že snad stojí na bláhovém stanovisku, že není ducha, nebo, že člověk nemá duši, která může být na těle nezávislá a žít bez těla. Můžete klidně přijmout, že ten, kdo je skutečně zasvěcen do duchovního světa, ten se nikdy neoddává bláhovosti věřit jenom ve hmotu. Ale je mnoho takových, kdo mají jistým způsobem zájem na tom, nechat materialismus šířit, a kteří všelicos zařizují, aby velká část lidí věřila v pouhý materialismus a stála úplně pod vlivem materialismu. Nuže jsou bratrstva, jež mají v čele zasvěcence, kteří mají právě takový zájem pěstovat materialismus, šířit materialismus. Těmto materialistům slouží velmi dobře, když se stále mluví o tom, že materialismus je vlastně již překonán. Neboť lidé mohou o nějakou věc usilovat protichůdnými slovy. Postup je často velmi složitý.

Co chtějí nyní takoví zasvěcenci, kteří vlastně docela dobře vědí, že lidská duše je čistě duchovní bytost, duchovní bytost docela samostatná vůči tělesnosti, a kteří přesto hýčkájí a pěstují materialistické smýšlení lidí? Tito lidé, milí přátelé, tito zasvěcenci chtějí, aby vzniklo co možno mnoho duší, které zde mezi narozením a smrtí přijímají jenom materialistické pojmy. Tím jsou tyto duše preparovány, aby zůstaly v zemské sféře. Ony zůstanou jaksi zadrženy v zemské sféře, tyto duše.

A nyní si pomyslete, že jsou zřizována bratrstva, která to docela dobře vědí, která tyto poměry dobře znají. Tato bratrstva preparují tím jisté duše tak, že tyto duše zůstanou po smrti v říši hmoty. Když tato bratrstva potom učiní opatření - což může být v jejich hanebné moci -, aby tyto duše po smrti přišly v okruh mocenské aféry tohoto bratrstva, pak tím ohromně vzroste moc tohoto bratrstva. Tito materialisté nejsou tedy materialisty, nevěřícími v ducha - tak bláhoví tito zasvěcenci-materialisté nejsou, ti vědí docela dobře, jak je tomu s duchem, ale oni podněcují duše, aby i po smrti zůstaly u hmoty, aby oni mohli těchto duší používat ke svému účelu. Takovými bratrstvy je tedy tvořena jakási klientela duší mrtvých, které zůstávají v oblasti Země. Tyto duše mrtvých mají v sobě síly, jež možno řídit nejrůznějším způsobem, způsobovat jimi všelicos, čímž proti těm, kdo do těchto věcí nejsou zasvěceni, možno rozvinout docela zvláštní moc.

Hleďte, milí přátelé, to je prostě opatření jistých bratrstev. A do této věci vidí jasně jen ten, kdo si nenechá předestírat nějakou temnotu nebo něco mlhavého, kdo si nenechá namluvit, že taková bratrstva buď vůbec neexistují, nebo že jejich věci jsou nevinné. Ony naprosto nejsou nevinné, jsou plná viny. Lidé mají podle nich v materialismu ještě stále dál a dál pokračovat. Mají věřit ve smyslu těchto zasvěcenců, že existují sice duchovní síly, ale že tyto duchovní síly nejsou nic jiného než také jisté přírodní síly.

Nyní bych vám přece jen chtěl charakterizovat ideál, jaký tato bratrstva mají. Je nutno se trochu namáhat, abychom věc pochopili. Myslete si tedy nevinný svět lidí, kteří jsou poněkud pomýleni dnes vládnoucími materialistickými pojmy, kteří poněkud zbloudili od dávných vyzkoušených náboženských představ. Myslete si takové nevinné lidstvo. Snad si to můžeme dobře představit graficky. - Myslete si zde oblast takového nevinného lidstva. Jak řečeno, toto lidstvo nemá jasno o duchovním světě, pomýleno materialismem neví dobře, jak se má chovat vůči duchovnímu světu. Neví dobře, jak se má chovat vůči těm, kdo prošli branou smrti.

Dejme tomu, že zde je oblast takového bratrstva (malý kruh). Toto bratrstvo šíří nauku materialismu, pečuje o to, aby tito lidé v každém případě mysleli čistě materialisticky. Tím toto bratrstvo docílí toho, že si vytvoří duše, které po smrti zůstanou v zemské sféře. Tyto duše se stanou duchovní klientelou této lóže (na obrázku orange), to znamená, že si tím lóže opatřila mrtvé, kteří nevycházejí ze zemské sféry, nýbrž zůstávají u Země. Když nyní učiní vhodná opatření, jsou duše v ložích zadrženy. Tímto způsobem jsou utvářeny lóže, které obsahují živé i mrtvé, ale mrtvé, kteří jsou příbuzní zemským silám.

Nyní se věc řídí tak, že tito lidé zde konají sezení, nebo se to řídí tak, jak tomu bylo při pořádání spiritistických sezení – během druhé poloviny devatenáctého století, o kterých jsem častěji mluvil. Potom se může stát - prosím, abyste si toho všimli, pak se může stát, že to, co se zde v těchto sezeních děje, je dirigováno z lóže za pomoci mrtvých. Ale podle vlastních úmyslů Mistrů, kteří jsou zde v loži, nemají lidé vědět, že mají co činit s mrtvými, ale mají věřit, že mají co činit jednoduše s vyššími silami přírody. Oni chtějí lidem ukazovat, že tu jsou vyšší přírodní síly, psychismus a pod., pouhé vyšší přírodní síly. Oni jim chtějí vzít skutečný pojem duše a říkají: Jako je elektřina, jako je magnetismus, tak jsou také takovéto vyšší síly. Že to pochází od duší, to zastírají právě ti, kdo jsou v loži. Ale tím se stávají druhé duše, ony nevinné duše postupně docela závislými, duševně závislými na loži, aniž vědí, na čem jsou závislé, odkud jsou řízeny.

Není jiného prostředku proti této věci než o tom vědět. Když o tom člověk ví, je již chráněn. Když člověk o tom takto ví, že to skutečně považuje za pravdu, že tomu skutečně věří, tehdy je již chráněn. Ale nesmíme být příliš pohodlní, abychom si toto vědění o těchto věcech skutečně získali. Nuže, nejprve musí být řečeno, že v těchto věcech není vlastně ještě zcela pozdě. Neboť častěji jsem vás již upozornil – tyto věci se mohou teprve zvolna ujasňovat, a já mohu jen zvolna shromažďovat prvky, abych vám přinesl plnou jasnost -, upozornil jsem vás častěji na to, že během druhé poloviny devatenáctého století mnohá bratrstva Západu zavedla na zkoušku spiritismus, aby se touto zkouškou přesvědčila, zda jsou již s lidstvem tak daleko, jak chtěla. Bylo to zkoušení, jak daleko byla tato bratrstva s lidstvem. Ve spiritistických sezeních - jak ona očekávala - měli vlastně lidé říkat: Existují vyšší přírodní síly. A tato bratrstva levice byla pak zklamána, že lidé většinou neříkali, že existují vyšší přírodní síly, ale říkali, že se v sezeních zjevují duchové mrtvých. To bylo pro tyto zasvěcence drsným zklamáním. Bylo to právě to, co oni nechtěli. Neboť víru v mrtvé, tu chtěli tito zasvěcenci právě lidem vzít. Ne činnost mrtvých, ne působení sil mrtvých, ale tato myšlenka, že to pochází od mrtvých, tato správná, tato významná myšlenka, ta měla být lidem odňata. Vidíte, že je to vyšší materialismus. Je to materialismus, který nejen ducha zapírá, ale který chce ducha vnutit do hmoty. Vidíte, že materialismus má ještě formy, v nichž je možno jej popírat. Lze říkat: Materialismus zmizel, my mluvíme již o duchu. Ale všichni mluví o duchu mlhavě. Zde možno být docela dobře

materialistou, když celou přírodu uděláme duchem tak, že pak z toho vyjde psychismus. Záleží na tom, abychom mohli nahlédnout do konkrétního duchovního světa, do konkrétní duchovnosti.

Zde máte začátek toho, jak to v nejbližších pěti staletích bude stále intenzivnější a intenzivnější. Nyní se zlá bratrstva omezila na toto. Ale v těchto věcech budou pokračovat, - jestliže se jim řemeslo nezamezí, řemeslo, které se může zamezit jen tím, že lidé přemohou pohodlnost vůči duchovnímu světovému názoru.

Oni se jaksi prozradili ve spiritistických sezeních. Místo aby se kryli, tedy se ve spiritistických sezeních odkryli. To bylo spíše něco, čím se ukázalo, že se jim ještě jejich hospodaření docela dobře nepodařilo. Proto právě od těchto bratrstev samých vycházela již od devadesátých let snaha, aby sám spiritismus také na nějakou dobu zdiskreditovali. Zkrátka, vidíte, že na této cestě se dělá něco velmi, velmi pronikavého s použitím prostředků duchovního světa. Oč se tedy při tom jedná, je zvýšení moci, využití jistých vývojových podmínek, která se musí během vývoje lidstva objevit.

Hledte, proti materializování lidských duší, proti tomuto poutání lidských duší do sféry zemslosti - a lóže také jsou v zemském světě, jestliže tedy duše mají také v lóžích strašit a v lóžích působit, pak musí být připoutány k Zemi; - proti této snaze, proti tomuto impulsu působit v zemslosti pomocí duší, proti tomu se pracuje významným podnětem mysteria Golgoty. A tento podnět mysteria Golgoty to je také to, co je světovým lékem proti materializování duší.

Jaká je cesta Krista samého, to stojí naprosto mimo vůli a mimo úmysly lidí samých. Tedy, milí přátelé, žádný člověk jakéhokoli vědění ani zasvěcenec nemá vliv na to, že Kristus koná to, co vede během dvacátého století k jeho zjevení, o kterém jsem vám často mluvil, které najdete také naznačeno v mysterijních dramatech. To závisí jenom na Kristu samém. Kristus bude v zemské sféře přítomen jakožto éterická bytost. U lidí se jedná o to, jak se k němu zachovají. Tedy na samé zjevení se Krista nemá vlivu nikdo, ani sebemocnější zasvěcenec. Zjevení přijde. Zachovejte to, prosím, dobře v paměti. Ale mohou být učiněna opatření, aby tato Kristova událost byla přijata tak nebo jinak, aby tato Kristova událost působila tak nebo jinak.

Ona bratrstva, o kterých jsem právě mluvil, která chtějí připoutat duše lidí do materialistické sféry, tato bratrstva mají snahu nechat Krista přejít ve dvacátém století tak, aby nebyl zpozorován, aby jeho příchod jakožto éterické individuality nebyl lidmi zpozorován. A tato snaha se rozvíjí pod vlivem určité ideje, vlastně docela pod vlivem určitého podnětu vůle. Oni mají totiž snahu, aby sféru vlivu, která má ve dvacátém století a později přijít Kristem, dobyli pro jinou bytost (budeme o tom ještě přesněji hovořit). Jsou západní bratrstva, která mají snahu Kristu jeho podnět upřít a na jeho místo postavit jinou individualitu, která se v těle nikdy neobjevila, nýbrž je pouze éterickou individualitou, ale přísně ahrimanské povahy.

Všechna opatření, která jsem vám teď popisoval, t.j. s mrtvými atd., ta slouží posléze takovýmto cílům: odvrátit lidi od Krista, jenž prošel mysteriem Golgoty, a podstrčit vládu nad Zemi jiné individualitě. To je docela reálný boj, milí přátelé, a ne snad něco, co má být jen abstraktními pojmy pro nevíme co, nýbrž je to docela skutečný boj. Boj, který se vlastně vztahuje na to dosadit jinou bytost na místo bytosti Kristovy během vývoje lidstva pro zbytek páté atlantické doby, pro šestou a sedmou dobu poatlantskou. Bude patřit k úkolům zdravého, poctivého duchovního vývoje vymýtit, odstranit takové snahy, které jsou v nejvýznamnějším smyslu protikřesťanské. Ale jenom jasná nahlédnutí do věci může zde něčeho dosáhnout.

Neboť onu jinou bytost, kterou chtějí tato bratrstva učinit vládcem, tuto jinou bytost, milí přátelé, tu nazvou „Kristem“; skutečně ji nazvou Kristem. Oč půjde, bude toto: Aby se lidé skutečně naučili rozeznávat mezi pravým Kristem, který také teď, kdy se bude zjevovat, nebude tělesně inkarnovanou individualitou, a mezi touto bytostí, která se od pravého Krista liší tím, že právě nebyla nikdy během zemského vývoje vtělena, jež je bytostí, která jde jen až k éterickému vtělení a která má být těmito západními bratrstvy dosazena na místo Krista, aby Kristus přešel nepozorován.

Zde máme tedy na jedné straně část boje, který se vztahuje na to falšovat jaksi zjevení Krista ve dvacátém století. Milí přátelé, kdo pozoruje život jen na jeho povrchu, především vnější diskuse o Kristu a o otázce Ježíšově atd., ten právě nevidí do hloubky. To je mlha, to je pára, co se zde lidem předestírá, aby se právě odvedli od hlubších věcí, od toho, oč se vlastně jedná. Když tak teologové diskutují o „Kristu“, tu je ve všech takových diskusích vždycky odněkud nějaký vliv, duchovní vliv a tito lidé podporují zde docela jiné cíle a účely, než se sami svým horním vědomím domnívají.

To je nyní to nebezpečné na pojmu „nevědomí“, že i o takových poměrech jsou lidé dnes uváděni do nejasnosti. Zatím co taková zlá bratrstva sledují svou věc velmi vědomě. Stává se přirozeně to, co tato bratrstva vědomě sledují něčím nevědomým pro ty, kdo na povrchu právě pořádají všelijaké diskuse a podobně. Ale nevystihneme podstatu věci, když mluvíme o „nevědomém“, neboť tato „nevědomé“ je prostě na druhé straně obyčejného vědomí a je to sféra, kde vědoucí může takové věci rozvíjet. Hleďte, to je vlastně jedna stránka věci, že to je skutečně takové, že se nám objevuje řada bratrstev, která působnost Kristovu chtějí nahradit působností jiné individuality a zařizují všechny věci tak, aby toho dosáhla.

Naproti nim stojí východní bratrstva, jmenovitě indická bratrstva, která zasahují neméně významně do vývoje lidstva. Tato indická bratrstva sledují zase jiný cíl. Ta nikdy nevyvíjela esoteriku, kterou by snad do svého okruhu, do okruhu svých lóží přiváděla mrtvé. To je jim vzdáleno, takové věci nechtějí. Ale na druhé straně ani tato bratrstva nechtějí, aby mystérium Golgoty chopilo svým podnětem vývoj lidstva. To také nechtějí. Nechtějí bojovat proti Kristu dosazením jiné individuality, proti Kristu, jenž jakožto éterická individualita vstoupí během dvacátého století do vývoje lidstva – neboť nejsou jim k dispozici mrtví tak, jak jsem to naznačil u bratrstev západních. K tomu by potřebovala mrtvé, a ty nemají. Naproti tomu, chtějí odvrátit zájem od Krista, nechtějí, aby se křesťanství zmohlo, tato východní bratrstva, zejména indická. Nechtějí, aby se rozmohl zájem o skutečného, mystériem Golgoty prošlého Krista, který zde byl na Zemi po tři roky v jediné inkarnaci a který potom již nemůže v inkarnaci na Zemi přijít. Tato bratrstva nechtějí používat ve svých lóžích mrtvých, ale přece také chtějí používat něco jiného než pouze to, co jsou jakožto žijící lidé oni sami. V těchto indických, východních lóžích se totiž používá místo mrtvých jiného druhu bytostí.

Hleďte, když člověk zemře, tu zanechává své éterické tělo, které se odloučí velmi brzy po smrti, jak víte. Toto éterické tělo je za normálních poměrů přijato kosmem. Že toto přijetí je také něco složitějšího, to jsem vám líčil nejrůznějšími způsoby. Ale před mystériem Golgoty a ještě po mystériu Golgoty bylo hlavně ve východních krajinách možné něco docela určitého. Když člověk po smrti odloží takové éterické tělo, tu mohou jisté bytosti toto éterické tělo použít. Stanou se potom éterickými bytostmi s těmito éterickými těly od lidí odloženými. Takže se stává ve východních krajinách, že nyní ne mrtví lidé, ale různí démoničtí duchové jsou podněcováni, aby oblékli odložená éterická těla lidí. A takoví démoničtí duchové, oblečení do éterických těl lidí, jsou přijímáni do východních lóží. Západní lóže, ty mají přímo mrtvé zajaté do hmoty. Východní lóže levé ruky mají démonické duchy; tedy duchy, kteří nepatří k zemskému vývoji, kteří se však vloupi do zemského vývoje tím, že oblékají éterická těla odložená lidmi.

Exotericky se to dělá tak, že tato skutečnost se proměňuje v uctívání. Víte, že vyvolávání ilusí patří k dovednostem jistých bratrů, protože, nevědí-li lidé, jak dalece je vůbec iluze ve skutečnosti obsažena, mohou být velmi snadno oklamáni ilusemi uměle vyvolanými; - dělá se tedy to, čeho se chce docílit, takže se to oblékne ve formu uctívání. Pomyslete tedy. Mám zde kmen lidí, kteří k sobě přísluší; těm řeknu – když jsem předtím jakožto zlý bratr u některého předka přivodil možnost, že démonická bytost oblékla jeho éterické tělo -, těm řeknu, že musí tohoto předka uctívat. Onen předek je prostě ten, který odložil své éterické tělo, které machinacemi lóže oblékl démon. Zavede se tedy uctívání předků. Ale tito předkové, kteří jsou uctíváni, jsou prostě nějaké démonické bytosti v éterickém těle toho určitého předka.

Nyní může světový názor východních lidí odvracet od mystéria Golgoty tím, že se takto pracuje ve východních lóžích. Potom se tím dosahuje také pro východní lidi - pro lidi snad vůbec se toho chce dosáhnout - že Kristus zůstává nepozorován jakožto individualita, jak má nyní putovat po Zemi. Tito zsvěcenci východních lóží levé ruky tedy nechtějí podstrčit jiného Krista, nýbrž chtějí jenom, aby zjevení Krista Ježíše zůstalo nepozorováno.

Tak se vede jaksi ze dvou stran boj proti Kristu, který se má étericky objevit během dvacátého století. Lidstvo je skutečně do tohoto vývoje postaveno. A co se tak děje v jednotlivostech, to je vlastně vždy důsledek toho, co se děje jako velké podněty ve vývoji lidstva. Proto je tak smutné, když se lidem chce stále znovu namlouvat, že když v nich působí „nevědomí“, takzvané „nevědomí“, že prý to jsou jakési potlačené – co já vím – afekty lásky nebo něco podobného, kdežto ve skutečnosti ze všech stran prochází lidstvem podnět velmi vědomé duchovnosti, zůstává však relativně nevědomým, když se člověk o něj ve svém vědomí nestará.

K těmto věcem, milí přátelé, musíte přibrat různé jiné věci. Hledte, lidé, kteří to odedávna myslili a vývojem lidstva poctivě, tito lidé s takovými věcmi, jaké jsme teď charakterizovali, vždycky počítali – a mnohem více nemůže a nesmí člověk ani dělat -, a podnikali ze své strany správná opatření.

Nu vidíte, velmi dobrým místem, neobyčejně dobrým místem pro pěstování duchovního života, jež bylo chráněno před všemožnými ilusemi, bylo v prvních křesťanských stoletích Irsko, irský ostrov. Ten byl skutečně chráněn přede všemi možnými ilusemi více než jakákoli jiná oblast Země. To je také důvod, proč mnozí šířitelé křesťanství v prvních křesťanských staletích vyšli z Irska. Ale tito šířitelé křesťanství musili všichni brát v úvahu naivní lidstvo, mezi kterým působili - neboť evropské lidstvo, mezi kterým působili, bylo naivní -, musili brát v úvahu naivní lidstvo v jeho naivnosti; ale pro sebe musili znát a chápat velké podněty lidstva. Pomyslete jen, že to, co pomatenému Dessoirovi dalo podnět, když mluvil o čtvrtém, pátém, šestém století atd., co mu dalo podnět, že nečetl řádně, ale mluvil o šesté poatlantské kulturní periodě, to má hluboký důvod, že jsem uváděl právě tato staletí. Neboť tehdy působili v Evropě hlavně irští zsvěcenci, zde začínali a působili tak, že připravovali, co se v budoucnu muselo stát. Oni stáli jistým způsobem pod vlivem vědění zsvěcenců, že v patnáctém století (znáte rok 1413) přijde pátá poatlantská doba. Stáli pod tímto vlivem. Tedy věděli, že mají připravovat novou dobu, že mají připravovat naivní lidstvo pro novou dobu, že toto lidstvo musí být chráněno. Co tehdy udělali, aby toto naivní lidstvo Evropy chránili tak, aby bylo jaksi ohrazeno plotem, aby k němu nemohly proniknout jisté škodlivé vlivy, co udělali?

Hledte, vývoj byl teď z dobře informované a tehdy poctivé strany řízen tak, že byla zvolna potlačena ona lodní plavba, která ze severních zemí vedla ve starších dobách na druhou stranu do Ameriky. Za starších dob pluli lodi z Norska hlavně do Ameriky k jistým účelům (zítra budu o těchto věcech ještě mluvit), kdežto nyní se zařídila věc zvolna tak, že

Amerika byla evropským obyvatelstvem úplně zapomenuta, že souvislost s Amerikou zvolna mizela. A v patnáctém století evropské lidstvo nevědělo o Americe nic. Hlavně z Říma byl vývoj řízen tak, že z jistých důvodů byla zvolna ztracena souvislost s Amerikou, poněvadž evropská lidstvo muselo být chráněno před americkými vlivy. Na to, že evropské lidstvo musilo být chráněno před americkým vlivem, byli podstatně zúčastněni právě mniši z Irska, kteří jakožto irští zasvěcenci šířili křesťanství na evropské pevnině.

Ve starších dobách byly sem z Ameriky přinášeny docela určité vlivy, ale právě ve věku, kdy začínala pátá poatlantská doba, tu měla být věc taková, aby evropské lidstvo nebylo Amerikou ovlivněno, aby o ní vůbec nic nevědělo, aby žilo ve víře, že žádná Amerika neexistuje. Teprve potom, když nastala pátá poatlantská doba, tu byla Amerika zase „objevena“, jak je to známo v dějinách. Patří to k pravdám, které vám již mohou být běžné, milí přátelé, že to, čemu se učí ve škole jako dějinám, je namnoze „fable convenue“. Ale i to je „fable convenue“, jakoby Amerika byla poprvé objevena roku 1492. Ona byla jen znovu objevena. Po nějakou dobu byla souvislost s ní tak dovedně zakryta, jak se to musilo stát. Ale musíme opět vědět, jak se věci měly a co jsou dějiny skutečné. Byla tedy Evropa na nějakou dobu velmi oplocena a pečlivě ochráněna před jistými vlivy, které neměly do Evropy přijít.

Tyto věci vám ukazují, jak je významné, nebrat toto tak zvané „nevědomé“ jako něco nevědomého, ale jako něco, co se velmi vědomě děje za prahem lidského vědomí, než je jakožto vědomí všední. Je skutečně důležité, aby se dnes větší část lidstva dovedla o jistých tajemstvích. Proto jsem učinil tak mnoho, jak je již dnes vůbec možno zcela veřejně učinit, v curyšských přednáškách, kde jsem, jak víte, šel dokonce tak daleko, že jsem lidem vysvětloval, jak daleko lidé o dějinném životě v obyčejném vědomí nevědí, že ve skutečnosti o něm sní, jak obsah dějin je lidmi ve skutečnosti sněním, a že teprve, když si lidé uvědomí, že obsah dějin je sněním, že teprve tehdy může přijít ozdravení do těchto představ.

To jsou věci, kterými zvolna probouzíme vědomí. Jevy, milí přátelé, skutečnosti, která se dějí, ty již tyto věci ověřují. Jenže je nesmíme přehlížet. Lidé jen chodí slepě a spící skutečnostmi, chodí také slepě a spící takovými tragickými katastrofami, jako je katastrofa nynější. To jsou věci, které bych nejprve chtěl více historicky vložit do vašeho srdce. Zítřka promluvíme o těchto věcech přesněji.

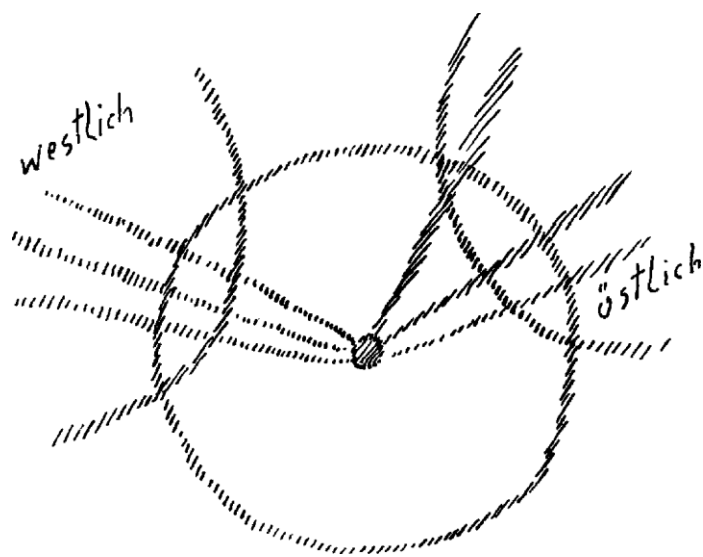
Chtěl bych k těm věcem připojit jen ještě jednu představu. Za prvé jste z výkladu seznali, jak mohutný rozdíl je ve vývoji lidstva mezi Západem a Východem. Ze druhé prosím, abyste si všimli ještě tohoto. Hleďte, psychoanalytik mluví o podvědomí, o podvědomém duševním životě, atd.. Nic se nepořídí, mluví-li se o těchto věcech takovým neurčitým pojmem, nýbrž něco bude znamenat jenom to, když pochopíme, co je vlastně za prahem vědomí. Copak to zde je? Jistě že je zde velmi mnohé dole, pod prahem vědomí. Pro sebe je to však velmi vědomé, co tu je dole. Ale musíme přijít na to, co za vědomou duchovnost je zde za prahem vědomí. Musíme mluvit o vědomé duchovnosti za prahem vědomí, ne o nevědomém duchovnu.

Tu si musíme ujasnit, že člověk má mnohé, o čem neví, v obyčejném vědomí. Bylo by to také s člověkem zlé, kdyby v obyčejném vědomí musil vědět o všem, co se v něm děje. Pomyslete si, jak by si vlastně musil obstarat své jídlo a pít, kdyby musil přesně poznávat děje fyziologicky a biologicky, které se odehrávají od přijetí nějakého jídla atd.. To všechno se děje mimo jeho vědomí. Přitom jsou všude činné duchovní síly i při těchto čistě fyziologických dějích. Ale člověk nemůže čekat a jídlem a pitím, není-liž pravda, až se naučí, co se zde v něm vlastně děje. Tak se děje v člověku mnohé. Pro

člověka je skutečně velká část, ba daleko největší část jeho bytosti v podvědomí.

Nyní je zvláštní, že se tohoto podvědomého, jež v sobě neseme, zmocňuje za všech okolností jiná bytost, takže nejsme jen tímto spojením těla, duše a ducha, že neseme ve svém těle svou na nás nezávislou duši, nýbrž krátce před zrozením se usídí v podvědomých částech člověka jiná bytost. Ta je zde, tato podvědomá bytost, ta jde s člověkem celou cestu mezi narozením a smrtí. Krátce před narozením vejde do člověka. Jde s člověkem. Tuto bytost můžeme charakterizovat asi takto. Tato bytost, která člověka vyplňuje v těch částech, které mu nepřicházejí do obyčejného vědomí, ta je velmi inteligentní a je to taková bytost, která je ve své vůli podobná přírodním silám. Tedy bytost, která má vůli mnohem příbuznější přírodním silám než člověk, - tedy velmi inteligentní bytost a nadaná vůli příbuznou přírodním silám. Ale musíme přece jen vyzvednout tu zvláštnost této bytosti, že by utrpěla neobyčejně velké nebezpečí, kdyby za nynějších poměrů musila s člověkem prodělávat smrt. Za současných poměrů nemůže tato bytost spoluprodělávat smrt. Ona tady také mizí krátce před smrtí, musí se pak vždycky zachránit, ale má snahu zařídit lidský život tak, aby si mohla smrt dobýt. Ale to by bylo něčím strašným pro lidský vývoj, kdyby tato bytost, která se takto člověka zmocňuje, mohla si ještě dobýt smrt, kdyby mohla s lidmi zemřít a tímto způsobem přijít a člověkem do světů, do kterých vstupuje člověk po smrti. Ona se musí s člověkem rozloučit vždycky předtím, než člověk po smrti vstoupí do duchovního světa. To se jí v mnohých případech stává velmi těžkým a tu nastávají různé komplikace. Ale věc je taková: Tato bytost, která vládne docela v podvědomí, tato bytost je velmi, velmi závislá na Zemi jakožto celém organismu.

Hledte, Země naprosto není takovou bytostí, jak jí líčí geologové nebo mineralogové nebo paleontologové. Tato Země je plně oživenou bytostí. Člověk z ní vidí právě jenom stavbu kosti, neboť geolog a mineralog a paleontolog líčí jen to, co je nerostné, to je kostra. Když víte jenom to, tu víte jen asi tolik, jako kdybyste sem vešli a z celé vážené společnosti nějakým zvláštním zařízením svého zraku byste neviděli nic jiného než kosti, soustavu kostí. Nyní si představte, kdybyste sem dveřmi vešli, a na těchto židličkách by seděly samé kostry - ne že byste měli jenom kosti, to nemyslím, ale dejme tomu, že by člověk měl jen schopnost vidět kosti, byl by pro sebe opatřen nějakým rentgenovým přístrojem.

Ale jen tolik vidí geologie ze Země. Ta vidí jenom její kostru. Ale tato Země nemá jenom kostru, je také živým organismem a na každém bodě, na každém území vysílá zvláštní síly ze svého středu na povrch. A síly, které vzhůru Země vysílá, jsou něčím, co patří k životnímu organismu Země. A podle toho, zdali člověk žije na tomto nebo onom místě Země, přichází nikoli svou duší, ne touto nesmrtelnou duší do spojení, ale přichází jen nepřímo do spojení s těmito zemskými silami. Nesmrtelná duše člověka je poměrně velmi nezávislá na zemských poměrech, ona je jenom uměle učiněna závislou na zemských poměrech takovým způsobem, jak to bylo dnes ukázáno. Ale oklikou přes tohoto druhého, jenž se před narozením v člověku usídí a před smrtí jej musí zase opustit, vlivem tohoto druhého působí zvlášť silně tyto různé síly, které působí do člověka rasovými typy a zeměpisnými různostmi. Je to tedy

tento dvojník, kterého člověk v sobě nese, na něhož působí zvlášť zeměpisné a jiné odlišnosti.

To je neobyčejně významné. Neboť zítra uvidíme, jak se na tohoto dvojníka z různých bodů Země působí a co to má za důsledky. Právě jsem řekl: Je nutno, abyste to, co dnes říkám, shrnuli hodně těsně a tím, co řeknu zítra, protože jedno bez druhého lze sotva pochopit. A musíme se teď snažit přijmout do sebe pojmy, které ještě vážněji berou to, co se vztahuje na celkovou skutečnost, na tu skutečnost, ve které lidská duše žije celou svou bytostí. A tato skutečnost se ovšem různým způsobem mění. Ale závisí mnoho na člověku, jak se tato skutečnost metamorfuje. A významná metamorfóza je již ta, milí přátelé, když pozorujeme, jak lidské duše podle toho, zdali přijímají mezi narozením a smrtí pojmy materialistické nebo duchovní, jsou podle toho poutány k Zemi, nebo zdali přicházejí do správných sfér. Pro tyto věci musí být mezi námi stále jasnější pojmy. Pak najdeme také správný poměr k celku světa, musíme jej stále víc a více nacházet. To není ve smyslu nějakého abstraktního duchovního hnutí, ale musí to u nás být ve smyslu zcela konkrétně pojatého duchovního hnutí, které počítá s duchovním životem jistého počtu individualit.

Mně samému je, milí přátelé, velkým uspokojením, že takové rozpravy, které jsou neobyčejně významné také pro ty mezi námi, kdo již nepatří k fyzické úrovni, nýbrž prošli branou smrti, ale jsou našimi věrnými členy, že také rozpravy jako dnešní jsou pěstovány jako skutečnost, která nás také stále hlouběji a hlouběji spojuje i a našimi odešedšími přáteli. Poznávám to dnes z toho důvodu, že máme dnes zvlášť s láskou vzpomínat na odchod slečny Stindeové, jenž je tak těsně spojena s naší stavbou, jejíž podněty tak těsně souvisí s podněty naší stavby a od jejíž smrti uplynul včera rok.

II. přednáška, Dornach, 19. listopadu 1917

Milí přátelé, nejprve vás prosím, abyste při úvahách, které pěstujeme, které teď pěstujeme, jimiž jsem navázal na zasvítání poznávacích snah s nedostatečně poznávacími prostředky, která nás však vedly k dalekým historickým výhledům, - nejprve vás prosím, abyste přitom dbali na to, že při těchto věcech a tak i při tom, co jsem řekl s tímž úmyslem z téhož podnětu, když jsem tu byl naposled, že se jedná o sdělení skutečných dějů, ne o nějakou teorii, ne o nějakou systematiku představ, nýbrž o sdělování skutečností. Tedy právě to je to, na co musíme dbát z toho důvodu, že jinak nám může pochopení této věci činit potíže. Nejde o to, abych vám rozvíjel historické zákony nebo historické ideje, nýbrž skutečnosti, které souvisí a intencemi, s úmysly jak jistých osobností spojených v bratrstvích, tak i jiných bytostí, které vykonávají vliv na tato bratrstva, jejichž vliv je také těmito bratrstvy vyhledáván, které však takové jaké jsou, nepatří k lidem inkarnovaným, ale jež jsou takovými bytostmi, které se inkarnují v duchovním světě. Zvláště při takovém sdělení jako to, která jsem učinil včera, je na to velmi nutno brát ohled.

Neboť hledte, u těchto bratrstev máme co činit – jak jste mohli poznat již z výkladu z minulého roku – jaksi a různými stranami. Tehdy jsem vás upozornil, že v takových bratrstvech máme co činit s takovou stranou, která za sebe je pro absolutní uchování jistých vyšších pravd v tajnosti. Vedle toho, vedle jiných odstínů, máme co činit s takovými členy těchto bratrstev, kteří hlavně od poloviny devatenáctého století jsou pro to, aby jisté pravdy byly lidstvu opatrně odhaleny – i když prozatím jen ty pravdy, pro něž je zde bezprostřední nutnost. Vedle toho, vedle těchto hlavních stran, jsou i jiné odstíny stran. Ale z toho vidíte, milí přátelé, že to, co je zamýšleno, co se do vývoje lidstva vkládá jakožto podnět vycházející právě od takovýchto bratrstev, že to bude velmi často věc kompromisu.

Právě když tato bratrstva, která jsou obeznána s duchovními podněty pro působení ve vývoji lidstva, viděla blížít se významnou událostí zpočátku čtyřicátých let - boj jistých duchů s vyššími duchy, který potom roku 1879, jak jsem vám řekl, byl uzavřen tím, že jistí duchové andělské povahy, duchové temnoty, propadli události, jež se symbolizuje jakožto přemožení draka Michaelem -, když uprostřed devatenáctého století, na počátku let čtyřicátých, tato bratrstva cítila blížít se tuto událost, tu musila k této události zaujmout stanovisko, tu se musila ptát: Co se má učinit?

Ti členové těchto bratrstev, kteří především chtěli vyhovět požadavkům doby, byli do jisté míry vedeni nejlepšími úmysly, a oni to byli, kdož stáli pod mylným impulsem - chtít počítat s materialismem doby; oni to byli, kdož byli zaměřeni především na to, aby lidem, kteří vlastně chtěli něco vědět, poskytl něco o duchovním světě fyzickou cestou, právě touto fyzickou cestou, řekl bych, materialistickým způsobem. Bylo to tedy dobře míněno, když ve čtyřicátých letech byl do světa vržen spiritismus.

Bylo nutno v době tohoto boje, kdy, jak jsem naznačil, měl na zemi vládnout především kritický duch, rozum obrácený pouze k vnějšímu světu, tu bylo nutno vzbudit v lidech aspoň pocit pro to, že je kolem lidí nějaký duchovní svět. A jen tak, jak ke kompromisu dochází, došlo také k tomuto kompromisu. Ti členové takových bratrstev, kteří se chovali naprosto odmítavě k tomu, aby se jisté pravdy lidstvu oznámily, ti se viděli, řekl bych, majorizováni, musili se podvolit a s věcí souhlasit. Nebyl to jejich původní úmysl vyslat do světa věci, které souvisely se spiritismem. Kde se jedná o korporace a máme co činit a vůlí korporací, tam máme kompromisy. Ale přirozeně, jak je tomu ve vnějším životě, když se nějaká korporace na něčem usnese, tu očekávají od usnesení něco nejen ti, kdo z vlastních úmyslů věc vyvolali, ale i ti, kdo byli původně proti, očekávají přirozeně to neb ono od toho, co bylo jednou usneseno.

A tak došlo tedy k tomu, že, řekl bych, dobře smýšlející duchovní lidé dospěli k názoru, který byl mylný: Totiž že používáním médií by byli lidé přesvědčeni o existenci duchovního světa kolem sebe, potom že by se jim na základě tohoto přesvědčení mohly sdělovat vyšší pravdy. To by bylo potom šlo, kdyby bylo nastalo, co tito dobře smýšlející členové bratrstev předpokládali, kdyby bylo nastalo to, že sdělení takovýchto medií by byla vykládána v tom smyslu, že kolem sebe máme co činit s duchovním světem. Nastalo však něco docela jiného, jak jsem včera naznačil. Co se pomocí medií vyjevilo, to bylo lidmi, kteří se toho účastnili, vykládáno jako něco, co přichází od mrtvých. Tím, co se spiritismem vyjevilo, bylo vlastně zklamáním pro všechny. Neboť ti, kdož se dali přehlasovat, ti byli přirozeně nanejvýš zarmoucení tím, že ve spiritistických sezeních - někdy právem - se mohlo mluvit o projevech duchů zemřelých. Dobře smýšlející pokrokoví zasvěcenci vůbec neočekávali, že by se mluvilo o mrtvých, nýbrž očekávali, že se bude mluvit o všeobecném elementárním světě. Tedy i tito byli zklamáni.

Především ale sledují takové věci všichni, kdož jsou jistým způsobem zasvěceni. A máme si mimo již uvedené členy bratrstev, členy jiných bratrstev nebo částečně i týchž bratrstev, kde tvoří menšiny někdy i většiny, máme si všimnout i jiných zasvěcenců. Těch, kteří jsou v bratrstvích zvaní „bratři levice“, tedy těch, kteří především využívají jako otázky moci všeho, co se jako impuls vštěpuje do vývoje lidstva. (Není zde míněna „levice“ ve smyslu politickém. Pozn. Zoubkovi) A samozřejmě i tito bratři levice očekávali také pro sebe všelicos, co se spiritismem projeví.

Naznačil jsem včera, že to byli především bratři levice, kteří konali opatření s dušemi mrtvých lidí, jak jsme včera popisovali. Pro ně bylo především zajímavé, co vychází na světlo těmito spiritistickými sezeními. Oni to byli, kteří se postupně tohoto pole působení docela zmocnili. Dobře smýšlející zasvěcenci ztratili postupně všechny zájem na spiritismu, cítili se dokonce jistým způsobem zahanbeni, protože ti, kdo od počátku spiritismus nechtěli, jim říkali: To se mohlo od začátku vědět, že se spiritismem nemůže přijít nic dobrého. Ale právě tím se dostal spiritismus do mocenská oblasti, řekl bych, bratři levice. Nuže, včera jsem mluvil o takových bratřích levice, kteří se především cítili zklamáni tím, že viděli: Z tohoto spiritismu, který byl již jednou uveden na scénu, by mohlo vzejít něco, co oni vlastně podnítili, ale co především chtěli, aby to nevyšlo na povrch. Že by se mohlo právě ve spiritistických sezeních - poněvadž účastníci věřili, že jsou ovlivňováni mrtvými - prozradit sděleními mrtvých, co jistí bratři levice s dušemi mrtvých dělají. Ve spiritistických sezeních se mohly projevovat právě takové duše, které byly jaksi bratřimi levice zneužity.

To právě musíte, milí přátelé, mít dobře na zřeteli, že u těchto sdělení se nejedná o teorie, ale že se jedná o to vyprávět skutečnosti, které pocházejí od individualit. A když tyto individuality jsou zase spojeny v bratrstvích, tu může od jedné a téže věci jedna individualita očekávat to druhá ono. Když mluvíme o skutečnostech duchovního světa, nejde o to hledat zde něco jiného než působení z podnětů individualit. Co dělá jeden a co dělá druhý, to si přece odporuje i v životě. Když se mluví o teoriích, pak se nesmí porušit zákon rozporu. Ale když se mluví o skutečnostech, pak se právě, protože se mluví o skutečnostech, velmi často ukáže, že tyto skutečnosti v duchovním světě spolu právě tak málo souhlasí jako činy lidí zde na fyzické úrovni. Prosím vás tedy, abyste vždy měli toto na zřeteli. Když se mluví o těchto věcech, není možno mluvit o realitách, jestliže se nemluví o individuálních skutečnostech. O to se jedná. Musí se tedy jednotlivé proudy držet odděleně, jeden z druhého se musí vyloupnout.

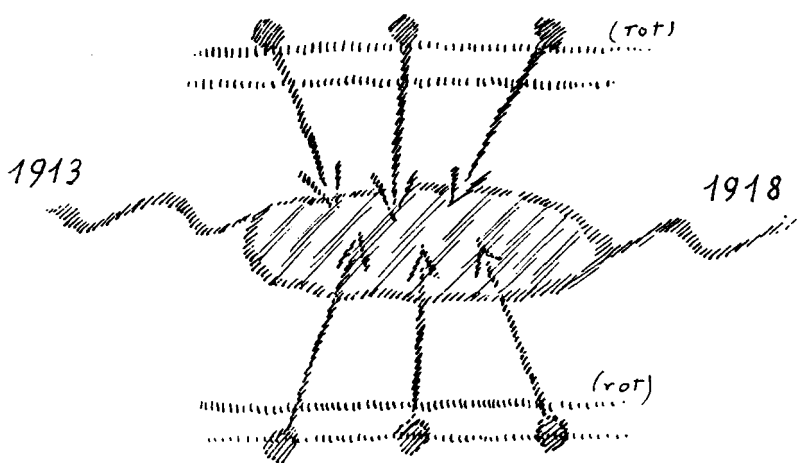
Milí přátelé, to souvisí s velmi významnou věcí, kterou si především musíme uvědomit, chceme-li v současné době dospět k poněkud uspokojivému názoru na svět. Co nyní řeknu, je docela zásadní a významná věc, i když je poněkud abstraktnější. Ala musíme si jednou tuto skutečnost před duši předvést.

Člověk totiž usiluje, když si chce utvořit názor na svět, právě o to, aby jednotlivé části tohoto světového názoru spolu souhlasily. To dělá člověk z jistého zvyku, jenž je jak jen možno oprávněný, neboť souvisí se vším, co po mnoho staletí bylo lidstvu nejdražším statkem duše a ducha: s monoteismem. Lidé chtějí odvozovat od jednotného světového základu to, s čím se ve světě jako se zážitkem setkávají. To má, milí přátelé, právě dobrá oprávnění, ale ne v tom směru, který lidé obyčejně považují za oprávněný, nýbrž ve zcela jiném směru, o kterém budeme mluvit příště. Dnes bych vám chtěl předvést před duši jen to, co je zásadně důležité.

Kdo přistupuje ke světu s předpokladem, že se všechno musí bez rozporu vysvětlit, jako kdyby to vycházelo z jednotného světového základu, ten prožije mnohá zklamání právě tehdy, když nepředpojatě předstupuje před svět a jeho zážitky. Je již jednou zvykem, že člověk všechno, co ve světě vnímá, posuzuje podle pastorálního, že všechno pochází z jednotného božského prazákladu; všechno pochází z Boha, musí se to tedy dát vysvětlit jednotným způsobem.

Ale tak tomu není, milí přátelé. Tak tomu není. Co nás jako zážitky ve světě obklopuje, nepochází z jednotného prazákladu, nýbrž pochází to od duchovních individualit, jež se od sebe liší. Různé individuality způsobují společně to, co nás ve světě obklopuje jako zážitky. Tak tomu zprvu je. O jiném, co činí monoteismus oprávněným, budeme mluvit příště. Ale takové to zprvu je. Jakmile přestoupíme práh duchovního světa, musíme si myslet individuality, které jsou jistou měrou, ba vysokou měrou, individualitami na sobě navzájem nezávislými. Ale potom nemůžeme žádat, aby to, co vystupuje, se dalo vysvětlit z jednotného principu.

Neboť myslíte si, že – schematicky znázorněno – by byl toto nějaký zážitek, dejme tomu, že by to byly zážitky z let 1913 až 1918. Zážitky lidí pokračují ovšem oběma směry. Historik bude vždycky v pokušení předpokládat v celém tomto dění jednotný princip. Ale takové to není, nýbrž věc je taková: Jakmile překročíme práh duchovního světa, který možno překročit směrem dolů i směrem nahoru, - to je totéž – tu působí do těchto událostí různé individuality společně, individuality, na sobě navzájem poměrně nezávislé. A když to nemáte na zřeteli, když všude předpokládáte jednotný světový základ, tu těmto událostem nikdy neporozumíte. Jen tehdy, když v tom, co je jakýmsi vlnobitím události, pozorujete nejruznější individuality, které pracují proti sobě i pospolu, pak věcem porozumíte správně.

Tato věc souvisí, milí přátelé, a nejhlubšími tajemstvími vzniku člověka vůbec. Jenže monoteistické citění zahalovalo po staletí nebo tisíciletí tuto skutečnost. Ale musíme s ní počítat. Chceme-li tedy dnes pokročit v otázkách světového názoru, nesmíme především logiku zaměňovat s abstraktní bezrozporností. Abstraktní bezrozpornost nemůže zde být ve světě, kde spolupůsobí individuality na sobě navzájem nezávislé. Proto to povede vždycky k ochuzení pojmů,

když se bude usilovat o abstraktní bezrozpornost. Pojmy nebudou již moci obejmout plnou skutečnost. Jenom tehdy mohou pojmy obejmout plnou skutečnost, když tyto pojmy dovedou do sebe pojmout rozporuplný svět, kterým právě skutečnost je.

Co má člověk před sebou jakožto přírodní oblast, to vzniká velmi pozoruhodným způsobem. I na přírodu, na vše to, co člověk přírodou nazývá a shrnuje jednak přírodovědou, jednak se službou přírodě, s estetikou přírody atd., na to vše spolupůsobí různé individuality. Ale v přítomném vývojovém cyklu lidstva bylo moudrým řízením světa pro člověka učiněno velmi blahodárné opatření. Totiž: člověk může přírodu chápat pojmy, které se vztahují na jednotná řízení, poněvadž smyslovým vnímáním přichází z přírody k člověku jakožto zážitek jenom to, co závisí na jednotném řízení.

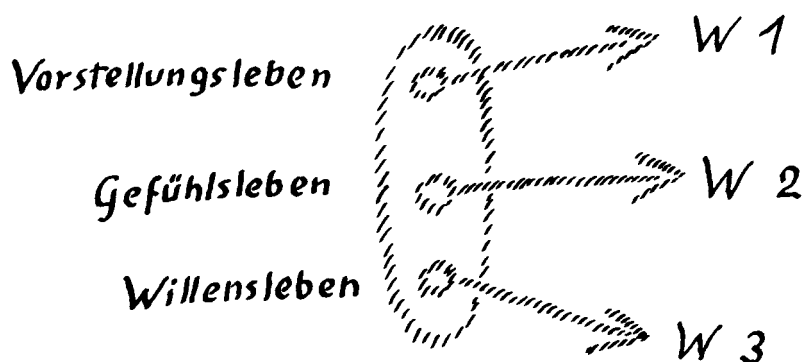
Za kobercem přírody leží něco jiného, co je ovlivňováno z docela jiné strany. Ale když člověk přírodu vnímá, je to vyřazeno. Tak dochází k tomu, že to, co nazývá člověk přírodou, je jednotná soustava, ale jenom proto, že je to proseto. Když vnímáme svými smysly, je nám příroda prosívána. Všechno, co je v ní plné rozporů, to je sítem odstraněno a příroda se nám předává tak, že je jednotnou soustavou. Ale v okamžiku, kdy překročíme práh a přibíráme k vysvětlení přírody, co patří ke skutečnosti - elementární duchy nebo vlivy lidských duší, jež se také mohou zaměřovat na přírodu -, v tom okamžiku nemůžeme již také u přírody mluvit o jednotné soustavě, nýbrž musíme si potom zase ujasnit, že máme co činit a působením individualit, které navzájem proti sobě bojují, nebo se navzájem nesou, navzájem posilují.

Hledte, v elementárním světě nacházíme duchy Země, gnómovité bytosti, duchy vody - bytosti undinovitě, duchy vzduchu - bytosti sylfovité, duchy ohně - bytosti salamandrovité. Všechny tyto bytosti jsou zde. Ano, milí přátelé, nejsou taková, že by nyní tvořily jednotný šik. Tak tomu není, nýbrž tyto různé říše: gnómové, undiny, sylfy, salamandři, tyto bytosti jsou jistým způsobem samostatné říše. Nepracují jenom všechny v jednom šiku dle jedné soustavy, nýbrž bojují také proti sobě navzájem. Jejich úmysly nemají předem spolu co činit, nýbrž to, co vzniká, to vzniká nejrozmanitějším spolupůsobením úmyslů. Když tyto úmysly známe, pak vidíme v tom, co před námi vystupuje, že tu do toho působí třeba duchové ohně spolu a undinami. Ale nesmíme nikdy mít za to, že za nimi stojí zase jeden, kdo jim dává jisté rozkazy. Takové to není. Tento duchovní názor je však v přítomnosti velmi rozšířen. A takoví filosofové, jako např. Wundt, o kterém Fritz Mauthner ne neprávem řekl: autorita z milosti svého nakladatele - ale on byl před válkou autoritou pro celý svět - ti směřují k tomu, shrnout v jednotu všechno, co žije v lidské duši: život představ, život citů, život vůle, protože říkají, že duše je jednota, musí tedy to všechno patřit k jednotě, k jednomu společnému systému. Ale takové to právě není a nevystupovaly by na povrch ony silné významné rozpory lidského života, na které přichází právě analytická psychologie, kdyby život našich představ nevedl za prahem nazpět do docela jiných oblastí, kde náš život představ ovlivňují jiné individuality, než náš život citový a pak zase náš život vůle.

Je to tak zvláštní, hledte. Když toto je lidská bytost (viz kresba), a my máme v lidské bytosti život představ, život citů, život vůle (viz kresba 1, 2, 3), pak takový systematik jako Wundt si nemůže představit nic jiného, než že to všechno je jedna soustava. Jenže život představ vede do jiného světa, život citů vede do jiného světa a život vůle zase do jiného světa. K tomu je zde právě lidská duše, aby vytvořila jednotu z toho, co v předlidském, totiž momentálně v předlidském světě je trojnost.

S těmito věcmi se musí počítat, jakmile pro dějinný vývoj lidstva přicházejí v úvahu podněty, které byly tomuto dějinnému vývoji jednou vštípeny.

Během těchto úvah jsem řekl, že každé období poatlantské doby má svůj zvláštní úkol. Úkol páté poatlantské doby jsem povšechně charakterizoval tak, že jsem naznačil, že je již pro lidstvo úkolem tohoto období vypořádat se se zlem, jakožto podnětem ve vývoji lidstva. Co to znamená, o tom jsme při různých příležitostech mluvili. Není jinak nežli že síly, které, vystupují-li na špatném místě, vystupují jako zlo, že tyto síly úsilím lidstva v pátém poatlantském období budou pro lidstvo získány, takže lidstvo s těmito silami zla bude moci počítat jako s něčím příznivým pro budoucnost celého světového vývoje.

Tím se stane úkol tohoto pátého poatlantského období zvlášť obtížný. Neboť hledíte, lidstvo očekává veliké množství pokušení. A když se tak postupně objevují mocnosti zla, pak je přirozeně člověk podle okolností mnohem více nakloněn přenechat se ve všech oborech tomuto zlu, než aby zahájil boj, aby to, co se mu jeví jako zlo, postavil do služeb dobrého světového vývoje. A přece se to musí stát. Zlo se musí do jisté míry postavit do služby dobrého světového vývoje. Bez toho by se nemohlo vstoupit do šestého poatlantského období, které potom bude mít docela jiný úkol, které bude mít úkol nechat lidstvo žít v neustálém nazírání na duchovní svět, v duchovních podnětech, přesto že bude se Zemí ještě souviset. Právě s tímto úkolem vůči zlu v pátém poatlantském období souvisí, milí přátelé, že pro lidi může nastat jakési osobní zatemnění.

Nyní víme, že od roku 1879 v samotné říši lidí putují duchové temnoty člověku nejbližší, kteří patří k říši andělů, protože byli z duchovního světa svrženi do říše lidí a jsou nyní v lidských podnětech, působí lidskými podněty. Řekl jsem, že právě tím, že bytosti tak blízko stojící lidem, působí mezi lidmi neviditelně a člověk je zadržován silami, které do něho zlem zasahují, je zadržován od toho uznávat svým rozumem duchovno — neboť to zase souvisí a úkolem pátého poatlantského období -, tím jsou dány četné příležitosti v tomto pátém poatlantském období, oddávat se temným omylům a podobně. Člověk se musí jaksí odhodlat v tomto pátém poatlantském období chápat duchovno svým rozumem. Duchovno se již zjevuje, milí přátelé. Tím, že duchové temnoty byli roku 1879 přemoženi, tím bude moci stále víc a více plynout dolů duchovní moudrost z duchovních světů. Jen kdyby duchové temnoty byli nahoře v duchovních říších, mohli by být překážkou pro toto připlývání moudrosti. Připlývání duchovní moudrosti nemohou již nadále zabraňovat. Mohou jen nadále působit zmatek, mohou duše zatemňovat. A jakých příležitosti k zatemnění se chápou, to jsme již zčásti líčili. Uvedli jsme, jaká opatření konají, aby odvraceli lidi od přijetí duchovního života.

To všechno ovšem nemůže dávat podnět k nářku nebo k něčemu podobnému, nýbrž ke zvýšení síly a energie lidské duše směřující k duchovnu. Neboť jestliže v tomto pátém poatlantském období lidé dosáhnou toho, čeho možno dosáhnout začleněním sil zla v dobrém smyslu, pak bude současně dosaženo něčeho ohromného. Pak toto páté poatlantské období bude pro vývoj lidstva vědět něco z větších představ než kterékoli jiné poatlantské období, ba než

kterékoli dřívější období zemského vývoje.

Kristus se např. zjevil mystériem Golgoty čtvrtému poatlantskému období. Ve čtvrtém poatlantském období mohli lidé pochopit, že v impulsu Kristově mají něco, co je jakožto duše vyvádí za smrt. To bylo dostatečně objasněno Pavlovým křesťanstvím. Ale ještě něco významnějšího nastane pro vývoj pátého poatlantského období tím, že lidské duše poznají, že v Kristu mají pomocníka, aby jejich síly byly proměněny v dobro. Ale s touto zvláštní vlastností pátého poatlantského období je spojeno něco, co si máme každý den znovu zapisovat do duše, že se nesmí zapomínat, ačkoliv je člověk pro zapomínání této věci zvlášť založen: Že člověk musí být v této páté poatlantské době bojovníkem o duchovno; člověk musí prožít, že jeho síly ochabnou, jestliže je neustále nedrží na uzdě pro dobývání duchovního světa. V tomto pátém poatlantském období je člověk nejvyšší měrou ponechán své svobodě. To člověk musí prodělat. A myšlenkou lidské svobody se musí poměřovat všechno, co lidi v tomto pátém poatlantském období potkává. Neboť kdyby síly lidí ochably, tu by se jaks mohlo všechno vyvinout ku zlému. Člověk nemůže být v tomto pátém poatlantském období veden jako dítě.

Jsou-li zde jistá bratrstva, která mají jaks za ideál vést lidi jako děti, jak byli lidé vedeni ještě v třetím poatlantském období, i ve čtvrtém poatlantském období, tehdy nečiní tato bratrstva nic správného. Naprosto nečiní to, co se má pro vývoj lidstva vlastně stát. Poukazovat lidem na duchovní svět tak, že přijetí nebo odmítnutí duchovního světa záleží na lidské svobodě. To musí mít stále znovu a znovu na mysli ten, kdo v tomto pátém poatlantském období o tomto duchovním světě hovoří. Proto lze jisté věci v této páté poatlantské době jenom říkat. Ale říkat takové věci – prosím, milí přátelé, je nyní tak důležité, jako bylo důležité něco jiného v jiných dobách. K tomu vám chci říci příklad.

V naší době je sdělování pravd - smím-li mluvit triviálně -, přednášení pravd tím nejdůležitějším. Podle toho se mají lidé svobodně řídit. Dále by se vlastně nemělo jít než k přednášení pravd, ke sdělování pravd. Ostatní by z toho mělo následovat ze svobodného rozhodnutí: následovat tak, jak následují věci, které přijímáme jako rozhodnutí z impulsu fyzické úrovně. To se vztahuje také na věci, které mohou být řízeny a vedeny jaks jenom duchovním světem samým.

Hned si lépe porozumíme, když přejdeme k jednotlivostem. Hledte, ještě ve čtvrtém poatlantském období bylo tomu tak, že se jednalo o jiné věci než o pouhé slovo, o pouhé sdělení. Oč se tam jednalo? Vezměme určitý případ. Ostrov Irsko, jak jej dnes nazýváme, má docela zvláštní vlastnosti. Tento ostrov Irsko se odlišuje od celé ostatní Země jistými věcmi. Každá oblast Země se liší od ostatních oblastí Země jistými vlastnostmi, jistými věcmi. To tedy není nic zvláštního. Dnes chci jen vyzvednout poměrně silný rozdíl, který zde je při srovnání Irska a jinými krajinami Země.

Ve vývoji Země možno – jak vidíte již z mé „Tajné vědy“ - jít nazpět a zjistit různé vlivy, různé události z toho, co je možno čerpat z duchovního světa. Víte z „Tajné vědy“, jak se věci mají, když jdeme nazpět až k oné době, jež se nazývá lemurskou, co všechno se stalo od lemurské doby, jak se různé věci vyvíjely. Včera jsem vás upozornil na to, že celou Zem musíme pozorovat jako organismus, že pro různá území vyzáruje ze sebe na obyvatelstvo něco odlišného a že její vyzárování má docela zvláštní vliv na dvojníka, na kterého jsem včera ke konci přednášky upozornil.

U Irska je tomu tak, že ve starší době lidstvo, které znalo Irsko, vyjádřilo docela zvláštní povahu Irska pohádkově, legendou. Mohl bych říci, že lidé znali esoterickou legendu, která vyslovovala podstatu Irska v zemském organismu. Říkalo se, že lidstvo bylo kdysi vyhnáno z ráje, protože v ráji Lucifer lidstvo svedl a lidstvo bylo pak rozptýleno do ostatního světa. Ale tento ostatní svět byl zde již v době, kdy lidstvo bylo z ráje vyhnáno. Rozlišuje se tedy - tak se říkalo v tomto

pohádkovém líčení, v tomto legendárním líčení -, rozlišuje se tedy ráj s Luciferem v něm a ostatní Země, do níž bylo lidstvo zavrženo. Ale s Irskem tomu tak není, to nepatří k ostatní Zemi, nýbrž dříve než Lucifer vstoupil do ráje, utvořil se na Zemi obraz ráje a tento obraz se stal Irskem.

Rozumějte dobře: Irsko je tedy ten kus Země, který nemá podílu na Luciferovi, k němuž nemá Lucifer žádný vztah. Co se muselo odloučit z ráje, aby vznikl zemský odlesk ráje, co zde muselo být odloučeno, to by bylo zabránilo vstupu Lucifera do ráje. Irsko bylo tedy podle této legendy chápáno tak, že bylo nejprve odloučeninou oné části ráje, která by byla Luciferovi zabránila do ráje vejít. Teprve když Irsko bylo z ráje odloučeno, mohl Lucifer do ráje.

Tato legenda, tato esoterická legenda, kterou jsem vám velmi nedokonale vyprávěl, je něco velmi krásného. Ta tvořila pro mnoho lidí docela vysvětlení pro zvláštní úlohy Irska, úlohy Irska po staletí. V prvním mysterijním dramatu, které jsem napsal, najdete již to, o čem se tolik vypravuje: Jak vycházelo pokřesťanštění Evropy od irských mnichů. Když Patrik byl zavedl v Irsku křesťanství, bylo to tak, že tam křesťanství vedlo k nejvyšší zbožnosti. V těchto dobách, kdy síly evropského křesťanství vycházely právě v jeho nejlepších podnětech z Irska, od irských zasvěcenců zasvěcených láskyplně do křesťanství, tu se Irsko nazývalo pro zbožnost tam vládnoucí v křesťanských kláštorech Ostrovem svatých. Irsko bylo tak nazváno pozměněním významu zmíněné legendy: Řekově měli pro Irsko jméno „Jerne“, Římané jméno „Ivernia“. - Název „Ostrov svatých“ souvisí s tím, že ovšem síly, o kterých jsem mluvil, tyto územní síly, která vystupující ze Země, uchopují lidského dvojníka, tyto síly jsou u ostrova irského ty nejlepší.

Řeknete, pak by museli být v Irsku ti nejlepší lidé. Milí přátelé, tak tomu ovšem na světě není. Do každé oblasti se stehují jiní lidé, mají potomky atd.. Tady takové to právě není, že by byl člověk pouze výsledkem kusu Země, na kterém stojí. Charakter lidí může velmi dobře odporovat tomu, co vystupuje ze Země. Co se v lidech skutečně vyvíjí, nesmí se uvádět k charakteristice zemského organismu na určitém území. Tu bychom se zase přenechávali jen světu ilusí. Ale něco takového, co jsem vám teď naznačil, že Irsko je docela zvláštní, to můžeme dnes říci. A z takových pověstí měl by vyplývat jeden faktor mezi mnoha faktory, které mohou dnes plodným způsobem vést k sociálně-politickým ideám. S takovými faktory by se muselo počítat. Co jsem právě řekl o Irsku, je jeden faktor. S takovými faktory by se muselo počítat. To by se muselo sestavit vše dohromady. To by se muselo stát vědou o utváření lidských poměrů na Zemi. Nežli tomu tak bude, nic blahodárného nebude existovat v řízení veřejných záležitostí. Co lze říci z duchovního světa, muselo by vplývat do opatření, jež se konají. Proto jsem ve veřejných přednáškách řekl, že je důležité, aby všichni, kdo mají co činit s veřejnými záležitostmi, státníci atd., se s tím seznámili. Neboť jen tím ovládnou skutečnost. Jenže oni to nečiní. Především to až dosud nečinili. No nutností je to přece.

Ale vidíte, dnes je tu ta věc, že v souladu s úkoly páté poatlantské doby záleží na tom, co se říká, na sdělování; neboť dříve než se řečeno má proměnit v čin, musí být věc taková, že bude k rozhodnutí docházet tak, jako k nim dochází z podnětů fyzické úrovně. V dřívějších dobách bylo tomu právě jinak. Tu se mohlo dělat ještě něco jiného.

V určitém bodě třetího poatlantského období jisté bratrstvo přijalo podnět, aby vyslalo větší počet kolonistů z Malé Asie na Irský ostrov. Tehdy tam byli usídleni kolonisté z té oblasti Asie, ze které později pocházel filosof Thales. Přečtěte si v mých „Záhadách filosofie“ o filosofii Thaletové. Thales pocházel z těžé krajiny, třebaže později, narodil se teprve ve čtvrté poatlantské době. Ale již dříve, z prostředí, z celé duchovní substance, ze které vyšel později filosof Thales, vysílali zasvěcenci do Irska kolonisty. Proč? Protože znali zvláštnost takové oblasti Země, jakou je Irsko. Oni věděli, co bylo

naznačenou onou esoterickou legendou, kterou jsem vám vyprávěl. Věděli, že síly, které vystupují ze Země půdou Irského ostrova, působí na člověka tak, že je člověk jimi méně ovlivňován ve směru intelektuality, méně ve směru egoismu, méně ovlivňován ve směru rozhodnosti. To věděli tito zasvěcenci, kteří tam vysílali tyto kolonisty, velmi dobře a vybírali lidi, kteří svým zvláštním karmickým založením se jevíli být vhodnými, aby byli vystaveni právě vlivům ostrova Irsko. Ještě dnes jsou v Irsku stále potomci onoho dávného obyvatelstva, které tam bylo tehdy z Malé Asie přesazeno a které se mělo vyvíjet tak, že se neměla vyvíjet ani nejmenší intelektuality, ani nejmenší rozum, ani rozhodnost, ale naproti tomu se měly vyvíjet vynikajícím způsobem jisté zvláštní vlastnosti srdce /Gemüt/.

Tím se připravovalo, jak vidíte, dlouho napřed to, co potom nastalo jakožto pokojné šíření křesťanství v Irsku a onen slavný rozvoj křesťanství v Irsku, z něhož potom vyzařovalo pokřesťanství Evropy. Bylo to připravováno dlouho předtím. Krajané pozdějšího Tháleta tam vysílali lidi, kteří se potom ukázali schopnými stát se takovými mnichy, kteří mohli působit, jak jsem naznačil. Takových věcí se dělalo vůbec mnoho ve starších dobách, a když ve vnějších exoterických dějinách nacházíte líčení nerozumných historiků, - kteří mohou mít ovšem mnoho rozumu, neboť rozum možno dnes najít na ulici -, když nacházíte líčení kolonizací starověkých lidí od těchto historiků, musí být vám vždy jasno, že v takových kolonizacích spočívala hluboká moudrost. Tyto kolonizace byly řízeny a vedeny vždycky s ohledem na to, co se mělo v budoucnosti stát tak, že se počítalo se zvláštnostmi vývoje Země.

To byl, jak vidíte, jiný způsob, jak uvádět do světa spirituální moudrost. To by dnes nesměl dělat ten, kdo jde pravou stezkou. Ten by nesměl prostě předpisovat lidem proti jejich vůli, aby rozdělával zem, nýbrž má působit tak, že lidem říká pravdu a ti se mají sami podle ní řídit.

Tím tedy vidíte naznačeno, milí přátelé, co je podstatným pokrokem od třetího, čtvrtého do pátého poatlantského období. Takové věci si musíme velmi dobře povšimnout. A musíme poznat, jak se tento podnět svobody musí táhnout vším, co ovládá páté poatlantské období. Neboť právě proti této svobodě lidské mysli se vzpírá onen odpůrce, o kterém jsem vám řekl, že jako dvojník doprovází člověka od nějaké doby před narozením až do smrti, ale při smrti, před smrtí pod tímto vlivem, který působí přímo s dvojníkem, pak vyjde najevo všelicos, co může již v pátém poatlantském období najevo vyjít, ale nehodí se to pro toto páté poatlantské období, tak aby se mohlo dosáhnout jeho úkolu: boje se zlem, tak aby zlo bylo do té míry proměňováno v dobro.

Pomyslete, co tady vlastně stojí za všemi těmi věcmi, do kterých je člověk páté poatlantské doby postaven. Jednotlivé skutečnosti se musí správně osvětlit, musí být pochopeny. Neboť tam, kde silně působí dvojník, o kterém jsem včera mluvil, tam se také působí proti vlastní tendenci pátého poatlantského období. Jenže lidstvo není v tomto pátém poatlantském období ještě tak daleko, aby skutečnosti správně hodnotilo. Zvláště od těchto posledních tří smutných let není lidstvo vůbec schopno, aby skutečnosti nějak správně hodnotilo. Ale vezměte jednu skutečnost, která leží zdánlivě velmi daleko od toho, co jsem dnes vykládal. Hledte, věc, kterou vám chci předvést, je tato.

V jedné velké železné huti se mělo naložit do železničních vagónů deset tisíc tun litiny. K tomu bylo najato samozřejmě určité množství dělníků. Do práce se mělo pustit pětasedmdesát mužů a ukázalo se, že každý mohl za den naložit dvanáct a půl tuny. Tedy sedmdesát pět mužů po dvanácti a půl tunách den.

Jeden muž, který dal více na dvojníka nežli na to, co se má pro lidskou mysl získat ve smyslu pokroku lidstva v pátém poatlantském období, takovým mužem je Taylor. Tento muž se nejprve zeptal továrníků, zdali nemyslí, že jeden

muž může naložit mnohem více, než dvanáct a půl tuny denně. Továrníci byli toho mínění, že jeden dělník může naložit nejvíce osmnáct tun. Tu řekl Taylor: Tož udělejme pokusy, budeme to zkoušet.

Hledte, Taylor začal a lidmi experimentovat. Do lidského sociálního života se přenáší strojevost. S lidmi se mělo experimentovat. Taylor zkoušel, zdali je to skutečně tak, jak říkali nejpraktičtější továrníci: Že jeden muž může naložit nejvýš osmnáct tun za den. Určil přestávky, které vypočítal podle fyziologie tak, aby lidé v těchto přestávkách nabrali zase tolik sil, co předtím vydali. Ukázalo se ovšem, že podle okolností bylo tomu u jednoho tak, u druhého jinak. Tu vzal Taylor - vy víte, že u mechanismu na tom nesejde, tam se berou aritmetické průměry; ale u člověka se aritmetické průměry brát nemohou, protože každý člověk má své právo na život -, ale Taylor vzal aritmetické průměry, tj. vybral ty dělníky, které ve svém celku pracovali s racionálními přestávkami a tyto racionální přestávky jim dovolil. Ostatní, kteří v těchto přestávkách nemohli obnovit zase svoje síly, byli prostě vyhozeni. Tu se ukázalo, když se takto s lidmi experimentovalo, že z těchto vybraných, vybraných touto selekcí, když se v přestávkách úplně zotavili, mohl každý naložit čtyřicet sedm a půl tuny. Použili mechanismu Darwinovy teorie na život dělníku: nehodící se pryč, ti vhodní vybrání selekcí. Vhodní jsou ti, kdo s náležitým využitím přestávek, mohou naložit čtyřicet sedm a půl tuny, ne jak se počítalo dříve nanejvýš osmnáct tun. Ale tím se také mohou uspokojit dělníci, neboť se přitom ohromně ušetří a mzda dělníků se tím mohla zvýšit o šedesát procent. Tedy z vybraných, z těch v boji o život nejvhodnějších, kteří se takto vyberou selekcí, z těch se mimo to udělají velmi spokojení lidé. Ale ti nevhodní mohou zemřít hladu.

To je začátek jistého principu, milí přátelé. Takových věcí si lidé málo povšimnou, protože nejsou osvětleny z velkých hledisek. Ale tyto věci je nutno osvětlovat z velkých hledisek. Dnes je to ještě pouhé použití mylných přírodovědeckých představ na lidský život. Ale tento podnět tu zůstává. A když tento podnět bude použit na věci, která během pátého poatlantského období přijdou jakožto okultní pravdy - darwinismus neobsahuje žádné okultní pravdy; ale jeho použití by vedlo již k velkým ohavnostem při přímém experimentování s lidmi -, jaké se musí odhalit během pátého poatlantského období, a když k tomuto experimentování s lidmi přistoupí ale opravdu okultní pravdy, pak by se tímto způsobem získala ohromná moc nad lidmi. Ovšem jen tím, že se vyberou vždycky ti „nejvhodnější“. Ale nejen že by byli vybírání „nejvhodnější“, ale tím, že se usiluje o jistý okultní vynález, aby ti vhodní se udělali stále vhodnějšími a vhodnějšími, tím by se došlo k ohromnému využívání moci, která by působila právě proti dobré tendenci pátého poatlantského období. Takové věci, jaké jsem zde líčil, chtěl jsem uvést jen, abych vám ukázal, jaká jsou začátky velkých věcí a jak se tyto věci musí osvětlovat z jistých vyšších hledisek.

Nyní bude dále našim úkolem poukázat nejprve na tři, čtyři velké pravdy, ke kterým musí páté poatlantské období dospět, abych na nich ukázal, jak mohou být tyto pravdy zneužity, kdyby jich nebylo použito ve smyslu správné, dobré tendence pátého poatlantského období, nýbrž kdyby jich bylo použito v tom smyslu, jak by se jich použilo, kdyby byly hlavně splněny podmínky dvojníka ve smyslu těch bratrstev, která chtějí na místo Krista postavit jinou bytost.

III. přednáška, Dornach, 25. listopadu 1917

Milí přátelé, chtěl bych dnes k jednotlivým úvahám, která jsme během doby konali, navázat tím a oním, abych různé věci doplnil. Když pozorně sledujete dobu, budete moci upozorovat tu a tam, že lidé cítí, jak v myšlenkách, citech a podnětech, ve kterých lidé po dlouhé doby nacházeli to, čím to „tak nádherně daleko dovedli“, že v tom se již nemůže najít něco, co může pomoci do další budoucnosti. Včera mi jeden náš člen vtiskl do ruky číslo „Frankfurter Zeitung“ z poslední středy, z 21.11.1917 - zde mluví velmi učený pán (Musí to být velmi učený pán, neboť má před svým jménem nejen značku doktora filosofie, ale i značku doktora teologie a před tím ještě „profesor“. Je tedy profesorem, doktorem teologie a doktorem filosofie, tedy samozřejmě velmi, velmi chytrý muž). Napsal článek pojednávající o všelijakých dnešních duchovních potřebách. V článku je obsaženo místo, které zní takto: „Prožití jsoucna, které leží za věcmi, nepotřebuje zbožného posvěcení nebo náboženského hodnocení, neboť ono je náboženstvím samo. Nejedná se zde o vycítění a pojetí vlastního individuálního obsahu, nýbrž toho velkého iracionálního, jež se skrývá za všemi věcmi“.

„Kdo se toho dotkne tak, že přeskočí božská jiskra, ten učiní zážitek, který je primárního charakteru, který se dá nazvat prazážitkem. Toto jedno, jež zde možno prožít se vším, co se pohybuje stejným životním proudem, propůjčuje mu, abych použil oblíbeného slova novější doby, kosmický životní pocit“.

Promiňte, milí přátelé, nepředcítám to, abych ve vás vzbudil nějaké zvlášť vynikající představy pro tyto neurčité věty, ale abych vám předvedl symbol doby. „Vzniká mezi námi kosmická religiozita a jak silná je po ní touha, ukazuje zřetelný vzrůst teosofického hnutí, které podniká odkrývání a odhalování oběhů onoho života, který je za smysly.“ Především je ještě obtížné vyhrabat se z těchto neurčitých pojmů, ale, není-liž pravda, jako symbol doby je to přece jen pozoruhodnost. A dále praví: „U této kosmické zbožnosti se jedná o nějakou mystiku, která začíná odvracením se od světa“, atd., atd..

Tedy něco rozumného si ovšem lidé nemohli při těchto větech myslet, ale protože předtím stojí profesor, Dr. teologie a Dr. filosofie, musí se to přirozeně považovat za něco chytrého - jinak by se to považovalo za něco, co zajíkávě v několika nejasných tirádách vyjadřuje, jak tento učený pán na cestě, kterou putoval, nepřichází dále a nyní se přece jen cítí puzen poukázat na něco, co také zde je, co se mu patrně nezdá docela bez vyhlídek.

Nad takovými výlevy bychom neměli být nijak u vytržení, neboť taková výlevy nás nesmějí především ukolébat v nějaký spánek proto, že nyní zase z nějaké strany někdo upozoroval, že za duchovně-vědeckým hnutím přece jen něco stojí. To by bylo dokonce velmi škodlivé. Neboť ti, kdo takové výlevy činí, jsou také někdy ti, kdo se takovými výlevy spokojují, kdo nejdou dále, kdo právě takovými neurčitými věcmi poukazují na něco, co chce vstoupit do světa, a kdo patří právě k těm, kdo jsou vesměs příliš, příliš pohodlní, než aby se zabývali tím, co je nutné jako vážné studium duchovní vědy, co si skutečně musí razit cestu a co musí uchopit lidská srdce, jestliže mají srůst s časovým proudem dění něco spojeného se skutečností, aby z toho mohlo vzniknout něco zdárného. Je ovšem snadnější mluvit o „příboji“ a o „kosmických citech“, nežli se vážně zabývat věcmi, které jsou požadovány znamením doby a musí se dnes lidstvu hlásat. Proto pokládám za nutné říci vám právě ty věci, které byly podány ve veřejných přednáškách a jsou dále podávány, říci ty věci právě s ostrým zdůrazněním rozdílu, který je zde mezi tím, co se již vyžilo, co není již schopno života, co vedlo do katastrofálních dob a tím, co musí lidskou duši skutečně uchopit, má-li se vůbec udělat nějaký krok kupředu.

Se starou moudrostí, s kterou lidé vkročili do naší doby, se zde může odbývat tisíce kongresů, světových

kongresů a národních kongresů a co všechno to je, může se zakládat tisíce a tisíce spolků, ale musí nám být jasno, že tyto tisíce kongresů, tisíce spolků nesvedou nic, nebude-li v nich proudit duchovně životní krev duchovní vědy. Co dnes lidem chybí, to je odvaha vstoupit do skutečného zkoumání duchovního světa. Nebylo by třeba nic jiného - jakkoli to podivné zní, musí se to jednou říci - nebylo by např. prozatím nic jiného třeba jako nejbližšího kroku než šířit v nejbližších kruzích malou brožurku „Lidský život ze stanoviska duchovní vědy“, a bylo by tím učiněno něco jiného, tímto vyvoláváním vědění o souvislosti člověka s kosmickým řádem. Na toto vědění je právě poukazováno v této malé brožurce. Konkrétně je upozorňováno na to, jak Země každý rok mění stavy svého vědomí a podobně. Právě co je řečeno v této přednášce a v této brožurce, je řečeno s plným zřetelem na potřeby naší doby. Přijmout to, znamenalo by více než toto všechno zmatené mluvení o kosmickém pocitu a vstoupení do nějakého „příboje“, nebo co to má být, - právě jsem vám tyto řeči přečetl. Opakovat je nemohu, protože jsou příliš nesmyslné ve své formulaci.

To však nebrání tomu, abychom tyto věci pozorně sledovali, neboť jsou důležité a podstatná. Na co chci jen upozornit je, že se nemáme sami zamlžovat, že si musíme ujasnit, že je třeba největší jasnosti v tom, jak chceme působit pro antroposoficky orientovanou duchovní vědu.

Chci ještě jednou poukázat na to, že v tomto pátém poatlantském období má lidstvo přistoupit k zvláštnímu řešení velkých životních otázek, které byly jistým způsobem zatemněny moudrosti dosavadní doby. Již jsem na ně poukázal.

Jednu velkou životní otázku můžeme naznačit tím, že řekneme: Má být učiněn pokus postavit duchovně éterické síly do služby vnějšího praktického života, Upozornil jsem vás na to, že páté poatlantské období bude musit řešit problém, jak lidské nálady, pohyb lidské nálady, lze přenést vlněním na stroje, jak člověk musí být uveden v souvislost s tím, že se musí stávat stále mechaničtější a mechaničtější. Proto jsem zde před osmi dny upozornil na to, jak se vnějším způsobem pojmá toto mechanizování v jisté části našeho zemského povrchu. Uvedl jsem vám příklad, jak na základě amerického myšlení (Taylor) je zde snaha rozprostírat strojovost i na lidský život. Uvedl jsem ten příklad: Jak se chce využít přestávek, aby místo menšího počtu tun naložil jistý počet dělníků téměř padesát tun. Stačí jen, jak jsem řekl, skutečně zavést do života Darwinův selekční princip.

Na takových místech je zde, milí přátelé, vůle spráhnout lidskou sílu se silou strojů. O těchto věcech se nemá jednat tak, jako kdyby se mělo proti nim bojovat. To je docela falešný názor. Tyto věci nás neminou, tyto věci přijdou. Jde jen o to, zda budou uskutečněny ve světově-dějinném průběhu takovými lidmi, kteří jsou nesobecky seznámeni s velkými cíli zemského dění a uspořádají tyto věci k dobru všech lidí, nebo zda budou uskutečněny těmi skupinami lidí, kteří těchto věci využijí ve smyslu egoistickém nebo skupinově egoistickém. O to se jedná. V tomto případě není hlavní „Co“ - to přijde jistě. Hlavní je „Jak“, jak se lidé věci chopí, neboť „co“ leží prostě ve smyslu vývoje Země. Přikování lidské bytosti ke strojovosti, to bude velký, významný problém pro zbytek zemského vývoje.

Častěji jsem teď s plným uvážením upozorňoval na to, i ve veřejných přednáškách, že vědomí člověka souvisí s odbourávacími silami. Dvakrát jsem to řekl ve veřejných přednáškách v Basileji: odumíráme do své nervové soustavy. Tyto síly, tyto odumírající síly budou stále mocnější a mocnější. A bude zjednáno spojení mezi odumírajícími silami v člověku, které jsou příbuzné se silami elektrickými a magnetickými, bude zjednáno spojení mezi těmito silami a vnějšími silami strojů. Člověk bude moci jaksí svoje úmysly, svoje myšlenky uvádět do sil strojů. Neodkryté síly v lidské

přirozenosti budou objeveny, takové síly, které působí na vnější síly elektrické a magnetické.

To je jeden problém: spojení člověka s mechanismem, které bude v budoucnu rozsáhlejší a rozsáhlejší. Druhý problém je ten, že se budou volat ku pomoci duchovní poměry. Ale to se bude moci udělat teprve tehdy, až bude doba zralá a až bude dostatečný počet lidí k tomu správně připraven. Ale musí dojít k tomu, že budou uvolněny duchovní síly pro ovládnutí života pokud se týče nemoci a smrti.

Lékařství bude zduchovněno, velmi, velmi zduchovněno. Ke všem takovým věcem jsou z jistých stran tvořeny karikatury. Ale karikatury jenom ukazují, co zde skutečně musí přijít. Zase jde o to, aby tento problém nebyl - z téže strany, na kterou jsem poukázal u onoho jiného problému -, aby tento problém nebyl uchopen z oné strany zevně sobeckým nebo skupinově sobeckým.

Třetí problém je – již jsem na to upozornil také v těchto přednáškách v jisté souvislosti – uvést lidské myšlenky do vznikání lidského pokolení samého v narození a výchově. Poukázal jsem na to, že byly dokonce konány kongresy, jak založit v budoucnosti materialisticky vypracovanou vědu o plazení a spojování muže a ženy. Všechny tyto věci ukazují na něco významného, co tu vzniká. Je snadné dnes ještě říci: Jak to přijde, že ti, kdo ve správném smyslu o těchto věcech vědí, je neaplikují? V budoucnu se lidé již přesvědčí, jak je tomu s tímto aplikováním a jaké síly překážek dnes ještě působí např. proti založení zduchovněného lékařství vydatnější měrou, nebo proti zduchovněnému národohospodářství.

Dnes se nedá konat více, než že se o těchto věcech mluví, až jim lidé dostatečně porozumí, ti lidé, kteří jsou ochotni přijmout je v nesobeckém smyslu. Dnes mají mnozí za to, že to již dovedou, ale umět to, tomu brání právě dnes mnoho životních faktorů, které je možno správně přemoci jen tím, když se nejprve rozšíří stále hlubší a hlubší porozumění, a když se lidé vzdají – aspoň na nějakou dobu – bezprostřední praktické aplikace ve větší míře.

Všechny tyto věci se vyvinuly tak, že můžeme říci, že lidé vědí dnes málo o tom, co vlastně až do 14., 15. století vězelo za starou atavistickou snahou v těchto věcech nějak působit a něco o nich vědět. Dnes se mluví mnoho o staré alchymii. Občas si lidé vzpomenou i na děj vytvoření homunkula atd.. Co se o tom mluví, to většinou nesedí. Až lidé jednou porozumí tomu, co je možno říci ke scéně s homunkulem u Goetha, ti porozumějí těmto věcem více. Neboť hlavní je, že od 16. století se po těchto věcech šířila mlha, že tyto věci ustoupily do pozadí ve vědomí lidstva.

Zákon, který v těchto věcech vládne, je naprosto týž zákon, který určuje také rytmické střídání bdění a spánku u člověka. Jako se člověk nemůže vyhnout spánku, tak se lidstvo nemohlo uzavřít v duchovním dění onomu zaspání spirituální vědy, které vyznačuje následné století po 16. století. Lidstvo muselo jednou duchovno zaspát, aby duchovno mohlo zase vystoupit v jiné formě. Do takových nutností musíme právě nahlédnout. Ale nesmíme se jimi dát stísnit. Přece jen nám musí být jasno, že nyní přišla doba probuzení a že máme na tom probuzení spolupůsobit, že události často předběhnou vědění a že událostem, které se dějí kolem nás, neporozumíme, jestliže se neodhodláme k vědění.

Upozornil jsem vás nyní opětovně na jisté skupiny egoisticky usilujících okultistů, kteří působí právě v tom směru, který jsem v těchto přednáškách několikrát naznačil. Nejprve je nutno, aby v lidstvu ustoupilo do pozadí jisté vědomí, které se dnes označuje nepochopeným slovem „alchymie“, „astrologie“ atd., aby ustoupilo do pozadí jisté vědění, aby bylo zaspáno, aby člověk neměl již možnost čerpat duševno z pozorování přírody, aby byl více odkázán na sebe sama; aby probudil ve svém nitru síly, k tomu bylo nutno, aby vystoupily nejprve v abstraktní podobě jisté věci, které musí zase

přijmout konkrétní duchovní podobu.

Během vývoje posledních staletí se pozvolna vytvořily tři ideje, které vlastně takové, jak vystoupily mezi lidmi během těchto posledních staletí, jsou idejemi abstraktními. Kant je nazval falešně. Goethe je nazval správně, tyto tři ideje. Kant je nazval: Bůh, svoboda a nesmrtelnost; Goethe je nazval správně: Bůh, ctnost a nesmrtelnost.

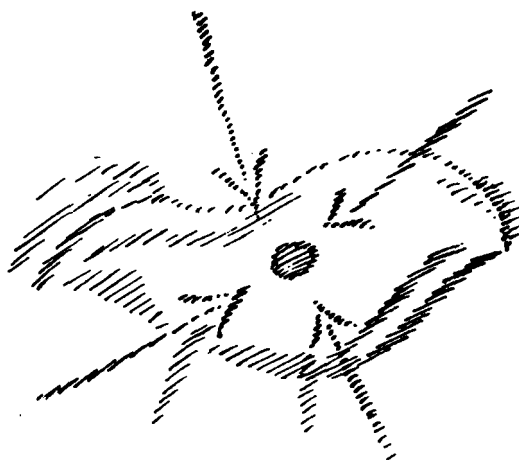
Když, milí přátelé, pohlížíme na tyto věci, které za těmito třemi slovy vězí, tu jsou to naprosto tytéž věci, která dnešní člověk bere abstraktně, a které až do 15.,16. století byly brány více konkrétně, ale ve starém atavistickém smyslu více hmotně. S těmi věcmi se experimentovalo starým způsobem. Lidé se tehdy pokoušeli pozorovat v alchymistickém pokusu takové děje, které ukazovaly boží působení v dějích. Lidé se snažili dosáhnout kamene mudrců.

Za všemi těmito věcmi vězí něco konkrétního. Tento kámen mudrců měl lidem umožnit, aby se stali ctnostnými. Ale bylo to myšleno více hmotně. Měl vést člověka také k tomu, aby prožíval nesmrtelnost, měl ho uvést v jistý poměr k vesmíru, takže člověk v sobě prožíval, co leží za narozením a smrtí. Všechny ty neurčité myšlenky. Všechny ty neurčité myšlenky, kterými se dnes lidé snaží pochopit tyto dávné věci, ty se již nekryjí s tím, co se jimi chtělo. Ty věci se právě staly abstraktními. A moderní lidstvo mluvilo o abstraktních myšlenkách. Porozumět Bohu – abstraktní teologie; ctnost - také něco abstraktního. Čím abstraktnější, tím je to milejší pro moderní lidstvo, když se o tom mluví; rovněž tak nesmrtelnost. Lidé spekulovali o tom, co by mohlo být v člověku nesmrtelné. V první přednášce v Basileji jsem mluvil o tom, že ta věda, která se dnes jakožto filosofická věda zaměštnává takovými otázkami jako nesmrtelnost, je vědou vyhladovělou, trpící podvýživou. To je jen jiná forma výrazu pro abstraktnost, v níž se o takové věci usiluje.

Ale v jistých bratrstvech Západu si uchovali ještě souvislost se starými tradicemi a pokoušejí se náležitě jich použít, postavit tu souvislost do služby jistého skupinového sobectví. Je skutečně nutno poukázat jednou na tyto věci. Když se ovšem z tohoto kouta Západu, který míním, mluví o těchto věcech ve veřejné exoterické literatuře, pak se mluví také o Bohu, ctnosti nebo svobodě a nesmrtelnosti v abstraktním smyslu. Ale v kruzích zasvěcenců se ví, že všechno to je jenom spekulace, že všechno to jsou jenom abstrakce; sami pro sebe hledají v něčem mnohem konkrétnějším to, o čem se usilují abstraktními formulkami „Bůh, ctnost a nesmrtelnost“. A proto se tato slova v příslušných školách pro zasvěcence překládají. „Bůh“ se překládá slovem „zlato“ a je snaha vniknout do tajemství slunečních sil v zemské kůře samé, zlato je skutečně něčím, co v sobě skrývá významné tajemství. Zlato stojí hmotně skutečně v takovém poměru k ostatním látkám, jako v myšlenkách myšlenka o Bohu k ostatním myšlenkám. Jde jen o to, jak se toto tajemství vezme. A souvisí to se skupinově sobeckým využitím mysteria narození.

Tito lidé usilují dobýt si zde skutečně kosmického pochopení. Toto kosmické porozumění nahradil člověk v novější době porozuměním docela zemským. Když chce dnes člověk zkoumat např., jak se vyvíjí životní zárodek zvířete nebo člověka, tu zkoumá mikroskopem, co má právě před sebou na tom místě země, na které obrátí svůj mikroskopující pohled. To považuje za to, co má zkoumat. Ale o to nepůjde! Lidé na to přijdou - a jistě kruhy jsou již blízko tomu, aby na to přišli -, že to, co působí jakožto síly, nevězí zde v tom, nač zaměřují mikroskopující pohled, ale že to přichází sem z kosmu, z konstelace hvězd. Když vzniká zárodek života, tu vzniká tento zárodek života tím, že do živé bytosti, kde životní zárodek vzniká, působí síly ze všech stran kosmu, působí sem kosmické síly. A když nastane oplodnění, tu při tom, co z oplodnění vzniká, jde o to, které kosmické síly jsou při tom oplodnění činné.

Milí přátelé, lidé nahlédnou jednu věc, kterou dnes ještě nenahlížíjí. Hledte, dnes se myslí takto: Zde je nějaká živá bytost, dejme tomu, slepice. Když v této živé bytosti vznikne nový životní zárodek, tu zkoumá biolog, jak vyrůstá jaksi vejce ze slepice samé. Zkoumá síly, které ze slepice samé způsobují růst vejce. To je nesmysl. Vejce vůbec nevyrůstá ze slepice; slepice je jen podklad. Z kosmu působí síly, které na půdě připravené ve slepici vejce vytvářejí. Co vidí dnes mikroskopující biolog pod svým mikroskopem, o tom se domnívá, že ony síly jsou tam, kde je jeho mikroskopující pole. Ale co on zde vidí, závisí na hvězdných silách, které v jisté konstelaci působí v jednom bodě. A když se zde odhalí kosmický vliv, pak se teprve odhalí pravda, skutečnost. Je to vesmír, jenž vkouzluje vejce do slepice.

Ale všechny tyto věci souvisí především s tajemstvím Slunce a pozorováno zemsky, s tajemstvím zlata. Dnes to jenom, řekl bych, programově naznačuji. Během doby se nám tyto věci již více ujasní.

„Ctnost“ nazývají v těchto školách, o kterých tu je řeč, ne „ctností“, nýbrž prostě „zdravím“ a usilují o to poznat konstelace, které jsou v souvislosti s uzdravováním a ochuravěním člověka. Ale tím, že poznávají kosmické konstelace, poznávají také jednotlivé látky, která jsou v zemském povrchu, šťávy atd., jež zase souvisí se stavem zdraví a nemoci. Stále více se bude z jisté strany vypracovávat hmotná forma vědy o zdraví, která však spočívá na spiritualistickém podkladě.

A z této strany se má šířit takové pojetí, že nespočívá v abstraktním učení všelikých etických zásad to, čím se člověk může stát dobrým, ale že se člověk může stát dobrým tím, že užívá za jisté konstelace hvězd, dejme tomu, měď, za jiné konstelaci arsenik. Můžete si pomyslet, jak lidé skupinově sobecky smýšlející mohou těchto věcí využít ve smyslu principu moci. Stačí jen zadržet toto vědění druhým lidem, kteří se je nemohou účastnit, a lze tak mít nejlepší prostředek ovládat lidi ve velké míře. Není zapotřebí o těchto věcech vůbec mluvit, nýbrž stačí např. jenom uvést na trh novou lahůdku. Potom lze hledat proudy odbytu pro tuto novou lahůdku, která je však zvláštním způsobem napuštěna a může se zařídit, čeho je třeba, když jsou tyto věci brány materialisticky. Musí nám být jen jasno, milí přátelé, že ve všem hmotném tkví duchovní působení. Jen ten, kdo ví, že v pravém smyslu neexistuje nic hmotného, nýbrž že existuje jenom duchovno, ten vnikne do tajemství života.

Jedná se rovněž o to, aby z této strany byl „problém nesmrtelnosti“ uveden do materialistických vod. Tento problém nesmrtelnosti možno stejným způsobem – využitím kosmické konstelace – převést do materialistického proudu. Potom lidé nedosáhnou sice toho, co se namnoze vyspekuluje jakožto nesmrtelnost, ale dosáhne se jiné nesmrtelnosti. Máme zde nějakou bratrskou lóži. Zde se člověk připravuje – dokud ještě nelze působit na fyzické tělo, aby

si tím život uměle prodloužil —, zde se člověk připravuje prodělat svou duši takové věci, která pak člověku propůjčí schopnost, aby i po smrti byl v bratrské lóži, aby pomáhal silami, kterých pak může používat. „Nesmrtelnost“ nazývá se proto v těchto lóžích prostě „prodloužením života“.

Ze všech těchto věcí vidíte vnější znamení, milí přátelé. Nevím, zdali si někteří z vás všimli knihy, která po nějakou dobu budila pozornost, která přišla ze Západu také sem, a která má název „Zlovyk umírání“. Všechny tyto věci jdou tímto směrem. Jsou teprve na začátku, neboť to, co je dále než začátek, to se dnes ještě velmi uchovává pro skupinové sobectví, je to drženo přísně esotericky. Ale tyto věci jsou skutečně možná, když se převedou do materialistických vod, když z abstraktních myšlenek o Bohu, ctnosti a nesmrtelnosti se udělají ve skupinově sobeckém smyslu konkrétní myšlenky o zlatě, zdraví a prodloužení života, když se v tomto smyslu využije toho, co jsem vám uvedl jakožto velké problémy páté poatlantské doby. Hledte, co nazývá onen profesor, doktor teologie a doktor filosofie neurčitě „kosmickým pocitem“, to budou již mnozí přinášet lidem jakožto kosmické poznání - a bohužel mnozí i v sobeckém smyslu. Zatím co věda po staletí hleděla na to, co působí na Zemi jedno vedle druhého, zbavila se veškerého vzhlížení k tomu, co sem přichází jako to nejdůležitější v dění z oblasti mimozemské, mimotelurické, přijde právě v páté poatlantské době v úvahu využívání sil přicházejících sem z kosmu. A právě tak, milí přátelé, je dnes pro řádného profesora biologie zvláště důležité, aby měl co možná dobře zvětšující mikroskop, aby měl co nejhodnější laboratorní metody atd., tak bude v budoucnu záležet na tom, když věda bude spiritualizována, zda se jisté děje provádějí ráno a večer, nebo v poledne, aby to, co se ráno udělalo, nedalo se nějak ovlivnit, dále ovlivnit působením večera a aby se vyloučil, paralyzoval kosmický vliv od rána do večera, - Takové děje se stanou v budoucnu nutnými, budou se také odehrávat. Ovšem že uplyne ještě mnoho vody v Rýnu, než budou duchovní vědě předány čistě materialistické katedry a laboratoře. Ale ony musí být nahrazeny, nemá-li lidstvo docela propadnout úpadku, tyto laboratorní práce takovými pracemi, která, jedná-li se např. o Hobro, jehož se má dosáhnout v nejbližší době, které pracují tak, jedná-li se o dobro, že se jisté procesy konají ráno, přes den se přeruší a kosmický proud bude jimi procházet večer a rytmicky se uchová to zase do rána. Takže procesy budou probíhat tak, že budou vždycky přerušeny jisté kosmické vlivy během dna a bude se v nich, do nich uvádět ranní a večerní proces, kosmicky ranní a večerní proces. K tomu bude třeba mnohých opatření.

Z toho můžete již poznat, že o těchto věcech můžeme jenom mluvit, aniž veřejně můžeme spolupůsobit na tom, co se děje. Ale z téže strany, která na místo Boha, ctnosti a nesmrtelnosti chce postavit zlato, zdraví a prodloužení života, z téže strany se usiluje působit nikoli procesy ranními a večerními, nýbrž procesy jinými. A již jsem vás upozornil, že na jedné straně má být podnět mystéria Golgaty odstraněn ze světa tím, že se ze Západu zavede jiný podnět, jakýsi Antikrist, — a že z Východu má být podnět Kristův, jak vystoupí ve 20. století, ochromen tím, že se pozornost, zájem právě odvrátí od Krista přicházejícího étericky. Z té strany, kde jaksí chtějí zavést Antikrista jakožto Krista, se usiluje o to využít toho, co může zejména působit s nejhmotnějšími silami, ale těmito nejhmotnějšími silami se působí právě duchovně.

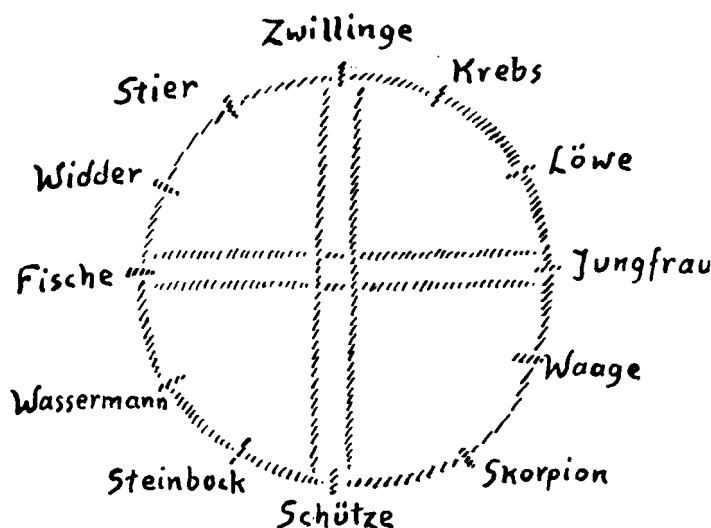
Především je z této strany snaha využít elektřiny a hlavně zemského magnetismu, aby byly vyvolány účinky po celé zemi. Již jsem vám ukázal, jak v tom, co jsem nazval lidským dvojníkem, vystupují vzhůru zemské síly. Na toto tajemství lidé přijdou. Bude to, milí přátelé, americké tajemství, jak používat zemského magnetismu v jeho dvojnosti, v magnetismu severním a jižním, aby byly vysílány po zemských oblastech dirigující síly, působící duchovně. Podívejte se na mapu zemského magnetismu, milí přátelé, a porovnejte tuto mapu s tím, co říkám, průběh magnetické linie, kde se magnetická střílka vychyluje na východ a na západ a kde se vůbec nevychyluje. Nemohu vám o těchto věcech podat více než náznaky.

Z jistého směru kosmu působí neustále duchovní bytosti. Stačí jen postavit tyto duchovní bytosti do služby zemského života, a poněvadž tyto duchovní bytosti, které sem působí z kosmu, mohou zprostředkovat tajemství zemského magnetismu, přijdou lidé na toto tajemství zemského magnetismu a budou moci způsobovat něco velmi významného, skupinově sobeckého, pokud se týká oněch tří věcí: zlata, zdraví a prodloužení života.

Půjde právě o to vynaložit na tyto věci pochybnou odvahu. A ta se již v jistých kruzích vynaloží.

Z východní strany půjde o to zesílit to, co jsem již vykládal, tím že zase z opačné strany kosmu se postaví do služby zemského života bytosti sem proudící a působící.

V budoucnu vznikne velký boj. Lidská věda přistoupí ke kosmickým vlivům. Ale lidská věda se bude snažit přistupovat ke kosmickým vlivům různým způsobem. Bude úkolem dobré, blahodárné vědy najít kosmické síly, které mohou na zemi vzniknout spolupůsobením kosmických proudů ze dvou směrů. Tyto kosmické proudy půjdou směrem od „Ryb“ a „Panny“. Především bude nutno objevit tajemství, jak to, co z kosmu sem proudí a působí ze směru Ryb jakožto sluneční síla, jak se spojuje s tím, co sem působí ze směru z Panny. To bude to dobré, milí přátelé, že se objeví, jak ze dvou stran kosmu možno postavit do služby lidstva síly ranní a večerní - na jedné straně z Ryb, na druhé straně z Panny.

O tyto síly se nebudou starat lidé tam, kde se budou snažit dosahovat všeho dvojnosti polarity, pozitivními a negativními silami. Duchovní tajemství, které na Zemi mohou duchovno pronikat kosmickými proudy (pomocí dvojích sil magnetismu, pozitivního a negativního magnetismu), ty přicházejí z vesmíru z Blíženců. To jsou síly poledne. Již ve starověku se vědělo, že se zde jedná o síly kosmické a dnes je také exoterně vědcům známo, že za Blíženci je ve zvěrokruhu nějakým způsobem pozitivní a negativní magnetismus. Tu půjde pak o to paralyzovat, co má být získáno zjevením dvojnosti z kosmu, paralyzovat to materialisticko-sobekým způsobem silami, které připlývají lidstvu z Blíženců a která lze naprosto postavit do služby dvojníka.

U jiných bratrstev, která chtějí především pomínout mystériem Golgaty, půjde o to využít zase dvojitou lidskou přirozenost. Tuto dvojitou lidskou přirozenost, která tak, jak člověk vešel do 5. poatlantské doby, obsahuje jakožto jednotu člověka, ale v člověku přirozenost nižší zvířecí. Člověk je do jisté míry skutečně kentaurem. Obsahuje nižší zvířecí přirozenost, astrální, - obsahuje lidství jen jako posazené na tomto astrálním zvířeti. Tímto spolupůsobením dvojí přirozenosti v člověka, je zde také dvojnost sil. To je ta dvojnost sil, které využívají více na východní, indické straně jistá

sobecká bratrstva, dvojnost, kterou používají k tomu, aby sváděla také evropský východ, jenž má úkol připravovat 6. poatlantskou dobu. A tím používají sil, které sem působí ze Střelce.

Dobýt kosmických sil pro lidstvo dvojím neoprávněným způsobem a jedním způsobem správným, to je to, co má lidstvo před sebou.

To poskytně, milí přátelé, skutečné obnovení astrologických vědomostí, které byly ve staré formě atavistické, a které v této staré formě nemohou dále existovat.

Budou navzájem spolu bojovat lidé, znající tajemství kosmu, tak, že jedni budou používat procesů ranních a večerních, jak jsem to naznačil; na Západě se bude používat především procesů poledních s vyloučením procesů ranních a večerních. Na Východě procesů půlnočních. Substance se budou vyrábět pouze podle chemických přitažlivosti a odpudivých sil, ale bude známo, že vznikne odlišná substance podle toho, zda se vyrábí pomocí procesů ranních a večerních nebo procesů poledních či půlnočních. Bude známo, že takové látky působí docela odlišně na onu trojčlennost: Bůh, ctnost a nesmrtelnost – zlato, zdraví a prodloužení života. Ze spolupůsobení toho, co přichází z „Ryb“ a „Panny“ nebude možno provádět nějakou nepravost. Tu se dosáhne toho, co sice odloučí v jistém smyslu mechanismus od lidí, ale co nemůže založit nějakou vládu a moc jedné skupiny nad druhou. Kosmické síly, které budou z této strany čerpány, budou vytvářet pozoruhodné stroje, ale jen taková, které odejmou člověku práci, protože budou samy v sobě nést jistou inteligenci. A duchovní věda zabývající se sama kosmickými poměry, bude mít za úkol pečovat o to, aby všechna pokušení, jež mohou vycházet od těchto strojů-zvířat, člověkem samým vytvářených, aby nemohla vykonávat na člověka žádný škodlivý vliv.

Ale ke všemu tomu nutno říci, že je třeba, milí přátelé, aby se lidé připravovali tím, že nebudou již pokládat iluze za skutečnost, že skutečně vstoupí do duchovního pojmání světa, do duchovního chápání světa. Vidět věci takové jaké jsou, na tom bude mnoho záležet. Ale věci budeme vidět takové jaké jsou jen tehdy, když budeme schopni používat na skutečnost orientované duchovní vědy. Vysokou měrou budou pro zbytek života Země spolupůsobit právo mrtví Půjde o to, jak budou spolupůsobit. Především vyjde najevo velký rozdíl, že lidé, tak, jak se budou chovat na Zemi, budou řídit spolupůsobení mrtvých na jedné straně, na straně dobré takovým směrem, že tito mrtví mohou pak působit tam, kde podnět k působení vychází od nich samých, kde podnět působení je brán z duchovního světa, který mrtvý prožívá post mortem, po smrti.

Naproti tomu vystoupí mnoho takových snah, které umělým způsobem uvádějí mrtvé do lidského života. A oklikou přes „Blížence“ budou mrtví ??? do lidského života, čímž budou určitým způsobem znít dále lidské vibrace, budou se zachvívat dále ve strojových zařízeních. Kosmos bude pohybovat stroji touto oklikou, kterou jsem naznačil.

Přitom bude právě záležet na tom, aby se nepoužívalo ničeho nepatřičného, až tyto problémy nastanou, ale aby se používalo jen toho, co jsou elementární síly, jež patří k přírodě tak jako tak, aby se lidé zřekli toho uvádět do strojového života nepatřičné síly. Lidé se v okultním oboru nevzdají, jestliže se nevzdají toho zapřahovat do mechanického provozu lidí samy takovým způsobem, že se využívá darwinistické selekční teorie pro určování lidské pracovní síly tak, jak jsem vám to posledně uvedl na jednom příkladě.

Činím všechny tyto náznaky, které ovšem nemohou v tak krátké době věc vyčerpat, činím je z toho

důvodu, milí přátelé, že si myslím, že budete svými vlastními životními zkušenostmi a těmito věcmi, především těmi životními zkušenostmi, o těchto věcech sami dále medítovat, že se pokusíte sklenout most mezi svými vlastními zkušenostmi a těmito věcmi, které možno získat právě v této těžké době. Uvidíte, jak se vám mnoho věcí ujasní, když je budete pozorovat v tom světle, jež vám může vzcházet z takových idejí. Neboť v dnešní době nejde skutečně o to, že stojí naproti sobě ty síly a konstelace sil, o kterých se stále mluví ve vnějším exoterním životě, nýbrž jde o docela jiné věci. Jde o to, aby se v přítomné době rozprostřel jakýsi závoj přes pravé podněty, o které se jedná. Jisté lidské síly usilují skutečně o to, aby pro sebe něco zachránily. Co mají zachránit? Jisté lidské síly se snaží, aby podněty, které byly oprávněné až do doby Velké francouzské revoluce a byly také zastupovány jistými okultními školami, aby byly zastupovány také nyní: aby byly zastupovány v takovém ahrimansko-luciferickém zadržení, aby byl udržen takový společenský řád, o němž se lidstvo domnívá, že jej od konce 18. století již překonalo.

Hlavně tyto dvě síly stojí navzájem proti sobě: Zástupci principu přemoženého koncem 18. století a zástupci nové doby. Instinktivně je samozřejmě velký počet lidí zástupcem podnětu nové doby. Proto musí ti, kdo mají být zástupci starých podnětů, impulsů ještě 18., 17. a 16. století, musí být umělými prostředky zapřaženi do sil, které vycházejí od jistých skupinově sobeckých bratrstev. Nejúčinnější princip v novější době pro rozšíření moci nad tolika lidmi, kolik moci je potřeba, je princip hospodářský, zásada hospodářské závislosti. Ale to je jenom nástroj. Oč se jedná, je docela něco jiného. Oč se jedná, je právě to, co můžete najít ve všech náznacích, které jsem učinil. Hospodářský princip je spojen se vším tím proto, aby velký počet lidí na Zemi se stal jaksi vojskem pro tyto zásady.

To jsou věci, které stojí navzájem proti sobě. Zde se poukazuje na to, co vlastně dnes ve světě bojuje. Na Západě zakotvený princip 18., 17. a 16. století, který se činí neznatelným tím, že se obléká frázemi, revoluce, frázemi demokracie, který si nasazuje masku a usiluje, aby touto cestou získal co nejvíce moci. Příznivé je pro tyto snahy, že co možná nejvíce lidí netouží po tom tyto věci vidět takovými, jaká jsou, a neustále znovu a znovu se nechávají uspávat frázemi o máje v tomto oboru onou frází, kterou možno naznačit asi slovy, že je dnes válka mezi Dohodou a Ústředními mocnostmi.

Ta zde vůbec není, milí přátelé, ve skutečnosti, nýbrž zde se jedná o docela jiné věci, které stojí za touto majíou jako pravé skutečnosti. Tento boj Dohody s Ústředními mocnostmi je jen majíou, je jenom ilusí. Co zde navzájem proti sobě v boji stojí, na to přijdeme, když pohlédneme za tyto věci, a když si je osvětlíme tak, jak to právě z jistých důvodů jen naznačuji. Ale musíme aspoň pro sebe usilovat o to, nebrat iluse jako skutečnosti. Potom bude již postupně iluse rozptýlena, nakolik je třeba ji rozptýlit. Musíme se dnes, milí přátelé, především snažit pohlížet na věci tak, jak se jeví skutečně nepředpojatě myslí.

Shrnete-li všechno, co jsem tu rozvinul, pak vám dokonce ani vedlejší poznámka, kterou jsem během těchto přednášek učinil, nebude připadat jako vedlejší. Dokonce když jsem jednou řekl jistou poznámku, kterou učinil Mefistofeles k Faustovi: Vidím, že ďábla znáš... - jistě by ji Mefistofeles neučinil k Woodrowu Wilsonovi -, není to vedlejší poznámka. Je něčím, co má situaci skutečně ujasnit, milí přátelé. Tyto věci musíme pozorovat skutečně bez sympatií a antipatií, musíme je pozorovat objektivně. A musíme především umět dnes přemýšlet, co znamenají konstelace při něčem, co působí a co má vlastní sílu. Neboť za touto vlastní silou leží často něco docela jiného, než co leží za pouhou konstelací. Vezměte docela nepředpojatě problém: Jakou hodnotu by měl mozek Woodrowa Wilsona, kdyby tento mozek

neseděl na presidentském stolci severoamerická Unie. Dejme tomu, že by tento mozek byl umístěn v jiné konstelaci, tu by ukázal svou vlastní silu. Záleží na konstelaci.

Chci-li to teď abstraktně a radikálně říci - ovšem ne pro charakterizování právě uvedeného případu, to by mě v tak neutrální zemi ani nenapadlo -, ale nezávisle na tom chci říci, že existuje velmi důležitý poznatek, když si o nějakém mozku položíme např. otázku, zda má nějakou hodnotu tím, že je skutečně osvícen a podnícen k nějaké činnosti zvláštní duchovní, duševní silou, má-li tím duchovní váhu v tom smyslu, jak jsem o „duchovní váze“ v těchto přednáškách mluvil, nebo zda tento mozek nemá vlastně větší hodnotu než jaká vyjde najevo, když by se položil na jednu miskou a závaží na miskou druhou.

Neboť v okamžiku, milí přátelé, když přijdeme na všechna tajemství onoho dvojníka, o němž jsem vám posledně mluvil, přijdeme právě k té možnosti – neříkám nic neskutečného – uvádět mozky v té hodnotě, kterou mají jen jakožto masa na váhu položená, protože, mají-li se oživot, může je člověk oživot pouze dvojníkem.

Všechny tyto věci jsou pro dnešního člověka groteskní, ale co je na nich groteskního, musí přijít mezi lidi jako něco samozřejmého, jestliže jisté věci mají vyústit, z proudu zhoubného do proudu blahodárného. Co to prospěje, když se pouze kolem těchto věcí stále mluví? Musíte dospět k představě, že při mlhavém mluvení o „kosmické religiozitě“, o tom „jak silná je touha po ní“, o hnutí, „které podniká odkrytí a odhalení okruhů onoho života za smysly“ atd., že při tomto mlhavém mluvení okolo věcí jde jen o to šířit mlhu po věcech, které musí do světa přijít jenom v plné jasnosti, které mohou jen v jasnosti působit a jenom v jasnosti se musí především vnášet do praktických mravně-etických podnětů lidstva. Mohu učinit jen jednotlivé náznaky. Přenechávám vaši vlastní meditaci stavět dále na tomto poli. Tyto věci jsou v mnohém ohledu aforistické. Ale z takového sestavení, jako zde uvedený zvěrokruh, můžete čerpat velmi mnoho, jestliže jej skutečně použijete jako meditační látky.